

Geografisk Orientering

Juni 2014

44. årgang // Nr. 2

KØBENHAVN EN VERDENSBY (?)

GO GEOGRAF
FORBUNDET

KØBENHAVNS GENREJSNING

Når vi ser på København i dag, betragter de fleste byen som en rig by. Sådan var det dog ikke for blot 20 år siden.

Side 6

KØBENHAVN SOM ØKONOMISK MOTOR?

Hvorfor er netop København begunstiget af den økonomiske udvikling i disse år, og skaber det vækst i resten af landet?

Side 12

Medlemskontingent for 2013-2014:
Almindeligt medlemskab: 300kr.
Familie (par): 400 kr.
Studerende: 175 kr.
Institutioner, skoler o. lign.: 525 kr.

Henvendelse om medlemskab/abonnement mv.:
GO Forlag
Anker Heegaards Gade 2, 3.tv., 1572 København V
Tlf. 6344 1683
E-mail: go@goforlag.dk
Hjemmeside: www.geografiforlaget.dk

Redaktion
Ansvarshavende redaktør og annoncetegning:
Andreas Egelund Christensen
Sortedam Dossing 101, 2-4, 2100 København Ø
Tlf. 2670 8038
E-mail: aec@geo.ku.dk

Hanna Lia Fosberg
Iben Højsgaard
Michael Helt Knudsen
Morten Hasselbalch
Nikka Sandvad
Rasmus Skov Olesen
Sebastian Toft Hornum
Teis Hansen
Tobias Filskov Petersen

Anmelderredaktør:
Morten Nielsen Hasselbalch
Bakkevej 16B, Hareskovby, 3500 Værløse
Tlf. 6166 6232
E-mail: mnh@detfri.dk

Annoncepriser:
1/1 side: 7.000kr.
1/2 side: 4.000 kr.
Bagside: 7.000 kr.
Andre formater: 2.800-3.100 kr.
Se endvidere annoncearket på hjemmesiden.

Deadlines for 2014: 1/2; 1/5; 1/7; 1/9; 1/11.
GO udkommer medio marts, juni, august, oktober
og december.
© Geografisk Orientering (GO)
Ikke-kommerciel udnyttelse tilladt med kildean-
givelse

Kode til registrering på forbundets hjemmeside:
1971GO2008

Layout og omrydning:
jip.jip - www.jipjip.dk
jip@jipjip.dk - tlf. 6130 3832
Tryk: BB Offset. Oplag: 2600
ISSN 0105-4848

Geografiforbundets styrelse
Formand: Jeanne Grage, Bolværket 97, 3400 Hillerød,
tlf. 2390 1966
E-mail: jg@geografiforbundet.dk

Næstformand: Ditte Marie Pagaard, tlf. 2462 9099

Kasserer: Jens Korsbæk Jensen,
Acaciavej 5, 1867 Frederiksberg C, tlf. 3141 1767
Giro (kontingent): 3178048

Kursusudvalg:
Formand: Lise Rosenberg, tlf. 4364 1319 / 2239 7777
E-mail: lr@geografiforbundet.dk
Jeanne Grage, tlf. 2390 1966
Mette Starch Truelsen, tlf. 4921 6021
Trine Overgaard Laursen
Jonas Straarup Christensen, tlf. 2892 5801
Susanne Rasmussen
Brynjolfur Thorvadsson

Fagudvalg:
Formand: Henning Lehmann, tlf. 3871 2640
E-mail: hl@geografiforbundet.dk
Christina Kürstein, tlf. 3031 7004
Ditte Marie Pagaard, tlf. 2462 9099
Nikolaj Charles Bunniss, tlf. 5353 9335

Forlagsbestyrelse:
Formand: Pernille Skov Sørensen, tlf. 6177 6210
E-mail: pj@geografiforbundet.dk eller pj@geografiforlaget.dk
Erik Sjerslev Rasmussen, tlf. 8684 5058
Jens Korsbæk Jensen, tlf. 3141 1767
Bo Hildebrandt, tlf. 5943 9143 (ekstern)

Regional kontaktperson:
Lise Rosenberg, tlf. 4364 1319 / 2239 7777
E-mail: lr@geografiforbundet.dk

KØBENHAVN -en verdensby (?)

Hver gang Danmark vinder det internationale Melodi Grand Prix begynder diskussionen om, hvor næste års finale skal afholdes. Skal det være i København eller ude i landet? Og hver gang er det endt med, at finalen blev holdt i København. Diskussionen viser de underliggende toner af en større diskussion, nemlig hvilken betydning og funktion, som hovedstaden har – og skal have for landet?

I den internationale storbykonkurrence, spiller hovedstaden en særlig rolle for Danmark. Det mener i alt fald nogle. Går det godt for København, så smitter det af på resten af Danmark. Og det går godt for København – trods finanskrisen. Byen har siden 1980'erne udviklet sig fra at være en by i krise til en by med vækst. København er i en aktuel rapport fra Stockholms Handelskammer blevet udpeget som 1 ud af 16 storbyer i Vesteuropa, hvor befolkningsvæksten vil være størst frem mod år 2030. I prognosen vil København vokse procentuelt mere end byer som London, Paris og Berlin. (Politiken 27.11.2013). Væksten skyldes både, at København er attraktiv for børnefamilier og at byen har et attraktivt arbejdsmarked indenfor den vidensbaserede økonomi, siger seniorforsker i byudvikling hos Nordregio under Nordisk Ministerråd, Peter Schmitt.

Rammen er dermed sat for et spændende besøg i København til årets Geografweekend for at undersøge om den virkelig er en verdensby. Dette nummer af GO lægger op til Geografweekenden med to artikler omkring København som international storby og dens betydning som vækstlokomotiv. Desuden bringes en artikel, som beskriver Københavns genrejsning fra 1980'erne til i dag, herunder gives nogle forklaringer på, hvordan byen har klaret sig gennem krisen. En artikel fra FN, som har hovedsæde i København, eksemplificerer, hvad København kan som verdensby. Til slut bringer vi en artikel, om den spændende geografiske øvelse I skal opleve på geografweekenden – findveji.dk.

Du kan læse mere om København i: GO3-2004: Det multikulturelle København; GO6-2008: Øresundsområdet; og GO2-2011: Kollektiv trafik i København.

Desuden er vi rigtig glade for at kunne præsentere en række fagdidaktiske artikler i GeoMix, der kan give inspiration til alle landets geografi- og natur/teknik undervisere – fra grundskolen til stx og hf. Således bringer vi en ny artikelserie af Iben Højsgaard med detaljeret oplæg til 'Ideer til undervisning i byen'. Paul Hartvigson bidrager med en ekskursionsplan og noter om udendørs undervisning med afsæt i Nørrebro's 'Superkile'. Og Røde Kors har skrevet en artikel med fokus på et relevant og aktuelt undervisningsmateriale om børn på flugt fra krig og katastrofer. Dansk Naturvidenskabsfestival er også på banen med en appetitvækker for årets festival i uge 39. Og endelig som et supplement til dette nummers tema bringer vi en lille artikel om 'Vejr og Klima i København'.

GO læselyst v. temareaktionen: *Teis Hansen, Tobias Filskov Petersen, Hanna Lia Fosberg, Michael Helt Knudsen, Andreas Egelund Christensen og Mette Starch Truelsen*

TEMA

- 6 // Københavns genrejsning
- 12 // København som økonomisk motor?
- 20 // Den internationale storbykonkurrence
- 32 // De Forenede Nationer samles i København
- 38 // Find vej - og find bag om byen

GEO MIX

- 16 // Vej og Klima i København
- 19 // Månedens link
- 25 // Dagens geograf
- 26 // Vejen til storbyens hjerte
- 46 // Dansk Naturvidenskabsfestival
- 50 // Børn på flugt
- 54 // Ideer til undervisning i byen
- 60 // Boganmeldelser

GEOGRAFFORBUNDET

- 42 // Fagudvalgets klumme
- 44 // Geografweekend 2014
- 49 // Hvor er geografien?
- 53 // Skolekonkurrence
- 59 // Studieture

København

Den internationale storbykonkurrence

Storkøbenhavn har styrker, men står i dag over for en række udfordringer i den europæiske storbykonkurrence, hvor især arbejdskraft, innovation og tilgængelighed kan være afgørende faktorer for den fremtidige udvikling.

De Forenede Nationer samles i København

Københavns status som et internationalt knudepunkt bekræftes af den nye FN By i Nordhavn, hvor otte FN-organisationer og knap 1000 ansatte fra hele kloden holder til.

Find vej – og find bag om byen

'Find vej i Danmark' er navnet på et motions- og formidlingskoncept, som tager afsæt i orienteringssporten. Traditionelt udspiller sporten sig i skoven, men med den såkaldte foto-orientering, er den flyttet til byen.

Redaktionen

Andreas Egelund Christensen

(Ansvarshavende redaktør)

Ph.d. Geografi, Adjunkt ved Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet

Rasmus Skov Olesen

Geografistuderende ved Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet

Hanna Lia Fosberg

Geografistuderende ved Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet

Iben M.H. Højsgaard

Cand.scient. i geografi
Adjunkt, Professionshøjskolen Metropol

Michael Helt Knudsen

Ph.d. Geografi
Adjunkt ved Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet

Morten Nielsen

Hasselbalch
Cand.scient. i geografi
Lektor i geografi og samfundsfag, Det Frie Gymnasium

Nikka Sandvad

Geografistuderende ved Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet

Sebastian Toft Hornum

Geografistuderende ved Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet

Teis Hansen

Ph.d. Geografi
Post.Doc., CIRCLE, Lunds Universitet

Tobias Filskov Petersen

Skov- og landskabsingeniørstuderende ved Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet

SOMMEREN STÅR FOR DØREN...

og på skolerne rundt om i landet arbejder man nu målrettet med at få læringsreformen til at passe ind i den hverdag, der venter efter sommerferien. For mange har ventetiden været lang, mod at få alle forståelsespapirer på plads, og for en del er der nok stadig usikkerhed om, hvordan det hele kan komme til at gå op. Selv om reformen ikke har været ønsket af mange lærere, håber jeg, at der viser sig gode muligheder for at fremme vores fag. En styrkelse af de naturvidenskabelige fag må være i alles interesse. Der er nu ideer til tværfaglige forløb at finde på blandt andet ntsnet.dk. Samtidig er det dog vigtigt at huske, at geografi også er et humanistisk fag. Et samarbejde med lærerne, der underviser i samfundsfag og historie bør også prioriteres.

Samtidig med at blikket på uddannelsesinstitutionerne er rettet frem mod næste år, er man også ved at lægge sidste hånd på eksamener og afgangsprøver. For geografis vedkommende er det jo desværre i folkeskolen lidt hurtigt overstået, da denne afgangsprøve er digital og (synes jeg) fordrer lige dele geografi, matematik og evne til faglig læsning. Ofte kan en elev svare korrekt blot ved at læse teksten eller ved at kigge på en graf. Det er der ikke så meget geografi i. I skrivende stund har jeg ikke set årets afgangsprøver, så jeg tillader mig den luksus, at håbe, at I år er det anderledes. På den anden side, er det kun til at blive glad af, at geovidenskab på landets STX og HTX nu er i gang på tredje skoleår, dette forår sendes de første elever til eksamen i faget. Et spændende fag, der forhåbentlig er kommet for at blive. Landets videregående uddannelser samler omkring 150 studerende på geografilinjerne (her tænker jeg på såvel universiteter som seminarier), tallene for 2014 er endnu ikke offentliggjorte.

I forbundets styrelse har vi sidst været samlet i marts. Vi mødes til styrelsesmøder tre gange om året; i marts, august og november. Derudover ses vi til GW (årets geografweekend i september) og de enkelte udvalg mødes også lidt flere gange. Fredag aften arbejder vi i de enkelte udvalg (som er beskrevet i sidste nummer af GO). Lørdag har vi styrelsesmøde, hvor alle er samlede. I marts inviterer vi redaktionen af GO til at komme og mødes med os. Vi udveksler ideer og

synspunkter. Det er rart, at få sat ansigter på hinanden – og at få lejlighed for at sige tak til redaktionen for det store arbejde, de lægger i vores blad.

Fredag aften sidder fagudvalget og diskuterer fagpolitik, de fordeler opgaver mellem sig og de må desværre foretage en hård prioritering, da der er langt flere opgaver end der er hænder. Læs altid deres klumme andetsteds i bladet!

Kursusudvalget samler op på regionale arrangementer (f.eks. Orø i maj og Saltholm til august), de laver status på de længere ture som f.eks. turen til Vietnam til sommer. Der bliver også brugt meget tid på, at få Geografweekenden til at falde på plads. Aftaler skal forhandles og program planlægges. Som i fagudvalget kan der her også til tider være flere opgaver end der er hænder.

I GO forlags bestyrelse arbejdes der med udgivellesplaner, strategier og en masse økonomi. Forlaget prøver at være repræsenteret så mange steder som muligt, især naturligvis på bogmesser, men også gerne med stande på læringsfora rundt om i landet.

Alle i styrelsen har en interesse i geografi og det er i den interesse vi finder vores fællesnævner. Der er naturligvis nogle personer, der bliver i det samme udvalg al deres tid i styrelsen, mens andre flytter lidt rundt. Et fælles mål er at skabe nogle gode rammer for oplevelser og uddannelse.

I ønskes en god sommer med forhåbentlig mange oplevelser i vores dejlige natur både ude og hjemme. Jeg håber at møde nogle af jer på Orø eller Saltholm, og jeg ønsker de af jer, der skal til Vietnam en rigtig god rejse. Jeg glæder mig til at se billeder fra alle turene på vores hjemmeside www.geografforbundet.dk

Jeanne Grage
Formand for
Geografforbundet

KØBENHAVNS GENREJSNING

Af: Holger Bisgaard

Når vi ser på København i dag, betragter de fleste byen som en rig by. Sådan har det ikke været i mange år. For blot 20 år siden var kommunen i dyb økonomisk krise og mange af byens indbyggere var arbejdsløse og på sociale overførsler. Den udvikling byen har været igennem skyldes i høj grad en strategisk planlægning og en bevidsthed om, at noget måtte gøres. Udviklingen kan inddeles i tre bølger, som afsluttes med den højkonjunktur byen oplever i dag, hvor byen igen står overfor nye udfordringer.

Fakta

Hovedstaden - hvad vil vi med den?

Forslag til initiativer

[1] Etablering af en fast forbindelse over Øresund	[11] Byen som handels- og serviceby
[2] Københavns Lufthavn	[12] Byen som industriby
[3] Københavns Trafikhavn	[13] Byen som turist-, kongres- og udstillingsby
[4] Den kollektive trafik	[14] Byen som kulturby
[5] Den individuelle trafik	[15] Byen som sportsby
[6] Byen som sæde for statsinstitutioner	[16] Byen som boligby
[7] Byen som sæde for internationale kontorer	[17] Uddannelse af arbejdskraften
[8] Byen som finansielt center	[18] Planlægning af byområdet
[9] Byen som forsknings- og udviklingsby	[19] Miljøkvalitet i byområdet
[10] Byen som medicinsk udviklingscenter	[20] De landsdækkende udligningsordninger og den kommunale organisation

København i 1980'erne

I lighed med en lang række europæiske storbyer led København også af den afindustrialisering, som skete efter 1960'erne. Byen havde samtidig en selvbevidsthed om, at den kunne klare sig selv og optog lån for at klare de store sociale udgifter. I 1980'erne blev det klart, at et lands konkurrencekraft i høj grad afhang af de større byers muligheder for at klare sig i konkurrencen. I forbindelse med flådens udflytning fra Holmen i 1989 blev Statsminister Poul Schlüter og Socialdemokratiets formand Svend Auken derfor enige om at nedsætte en initiativgruppe, der skulle se på, hvad der skulle ske i København. Gruppen barslede allerede samme år med rapporten "Hovedstaden – hvad vil vi med den?" (se faktaboks 1).

Rapporten blev startskuddet til den første bølge mod det nye København.

Den første bølge – beslutningerne tages

Initiativgruppen havde lagt stor vægt på, at der skulle være enighed mellem udvalgets medlemmer, hvor både staten, kommunen og forskellige interesseorganisationer sad. En enighed der stod i skærende kontrast til mange andre rapporter og udvalg i 1980'erne og bl.a. på grund af enigheden havde udvalgets forslag en stor chance for at blive gennemført. Samtidig gjorde gruppen en del ud af at gøre op med det herskende synspunkt om en ligelig udvikling af landet. Tankegangen var, at hvis der ikke blev sikret de nødvendige ressourcer til hovedstaden, ville den ikke kunne virke som kraftcenter på den internationale scene. Statsminister Poul Schlüter fulgte tankegangen op i en tale i Folketinget, hvor han indledte med: "Det er i hele landets interesse, at hovedstaden fungerer godt, og er i stand til at tage konkurrencen op med andre storbyer i Vesteuropa. Det er hovedstadens opgave at sikre, at Danmark får sin andel af den udvikling, som i den stadig mere internationaliserede verden må foregå i de store byområder" (Forespørgselsdebat i Folketinget d. 20.3.1990).

I initiativgruppens rapport var der 20 forskellige forslag til, hvordan man kunne sætte gang i hovedstaden. Forslag som ville indebære betydelige investeringer, hvis de skulle gennemføres. Det drejede sig om en fast forbindelse til Sverige og en udvidelse af Københavns Lufthavn med det formål, at byen skulle bindes op på de internationale forbindelser. Hertil kom at Storebæltsforbindelsen, som åbnede i 1998, styrkede København ved at trække Fyn og Jylland tættere til hovedstaden. Desuden kom der forslag om forbedringer af den kollektive såvel som den individuelle trafik.

Gruppen satsede foruden også på, at der skulle

investeres massivt i uddannelses- og kulturfaciliteter herunder, at byen skulle være europæisk kulturby, hvad den blev i 1996.

Samtidig med denne debat og de mange forslag kom udvalget om Hovedstadsområdet trafikinvesteringer i marts 1991 med forslag om at bygge Ørestaden, og igennem grundsalget her, finansiere en metro i København.

Så i løbet af meget kort tid forelå der en lang række forslag. I de efterfølgende fem år havde Folketinget og Københavns Kommune vedtaget de fleste af forslagene. Denne politiske kraft med investeringer i hovedstaden, specielt i Københavns Kommune, var resultat af en politisk satsning ikke alene for Hovedstadsområdet, men for at Danmark kunne klare sig i den internationale konkurrence. Denne bevidste politik skal også ses som et svar på, hvordan Danmark skulle styrkes i forbindelse med EU's gennemførsel af det indre marked. Det var samtidig et markant brud med tidligere tiders statslig politik med ønske om en klar svækkelse af hovedstadsregionen.

Men alt kørte ikke på skinner. De store sociale udgifter indhentede Københavns Kommune, som i 1994 ikke længere kunne klare de krav, der var til den kommunale økonomi. Kommunen blev sat under administration, og måtte sælge sine ejendomme til det statslige selskab TOR. Selskabet overtog kommunens 20.000 boliger, der efterfølgende blev solgt som andelsboliger. Salget af kommunens ejendomme nedbragte kommunens gæld fra godt 16 mia. kr. til under 13 mia. kr. Den resterende gældsbyrde betød en kraftig økonomisk hestekur for kommunen i de

Fig. 1. Vedtagne lokalplaner i 1980'erne, som blev bebygget med almene boliger i 1980'erne og 1990'erne.

følgende 10 år. En af årsagerne til de store sociale udgifter var, at boligbyggeriet i 1980'erne og i starten af 1990'erne primært bestod af almene boliger (se figur 1). Beregninger viste, at hver ny almen bolig kostede kommunen 100.000 kr. årligt i sociale udgifter.

Internt på Københavns Rådhus havde de politiske partier brugt 1980'erne på at være uenige om byens udvikling, og havde ikke fået vedtaget en kommuneplan. Det blev der nu i 1989, og kommuneplanen blev godkendt af staten, som også havde blandet sig i 1980'erne med synspunkter om, hvor tæt man måtte bygge i København.

Så i midten af 1990'erne havde København fået opbygget en alliance med staten om udviklingen af København. Først og fremmest var der enighed om den fysiske planlægning og de store infrastrukturinvesteringer. Hertil kom en enighed om en økonomisk hestekur for kommunen bl.a. med et reelt stop for igangsættelsen af nye almene boliger.

Denne proaktive indsats på det strategiske område og på planlægningsområdet betød, at København var godt rustet, da højkonjunktoren indfandt sig for byen.

I 1980'erne og i starten af 1990'erne havde de private investorer ikke megen tillid til det københavnske bystyre. Derfor ændrede kommuneplanen sig ikke grundlæggende i løbet af 1990'erne for der skulle skabes tillid hos de private investorer til, at planerne holdt.

Anden bølge – erhvervsinvesteringer kommer

Den anden bølge er de private erhvervsinvesteringer i København. De påbegyndtes i den anden halvdel af 1990'erne. Investorerne turde igen investere i byen og det begyndte med byggerierne på Langelinje og Kalvebod Brygge. I 1999 og 2000 fik de private investeringer i kontorbyggeri for alvor fat og der blev bygget kontorer i et meget højt tempo. F.eks. langs Sydhavns-gade, der på det tidspunkt var det hurtigst voksende erhvervsområde i Nordeuropa med mange udenlandske koncerner, f.eks. Nokia.

Samlet kan det konstateres, at hvor byen tidligere var stagnerende og helt uden andel i de vækstpotentialer, som andre europæiske byer og de københavnske omegnskommuner fik del i 1980'erne og 1990'erne, blev byen omkring år 2000 en vækstdynamo. Ikke alene til glæde for byen, men for hele landet. I løbet af disse år steg Københavns andel af erhvervsbyggeriet fra at udgøre under 10 % til at udgøre godt 20 % af det samlede erhvervsbyggeri i hovedstadsområdet.

Udviklingen har også medført et dramatisk skift i hvilke erhverv, der dominerer i København. Helt op til 1980'erne blev byen betragtet som en industriby,

men antallet af arbejdspladser i fremstillingserhverv faldt med 50 % i løbet af de sidste 20 år af det sidste århundrede og er fortsat - tænk blot på lukningen af Carlsberg i 2006. Derimod er der sket en stigning i serviceerhvervene med mere end 30 % og en vækst i de såkaldte kreative erhverv (se figur 2). Der er også foregået et dramatisk skifte i sammensætningen af befolkningen. I de sidste 20 år af det forrige århundrede skete der et fald på 40 % af ældre over 65 år, mens der samtidig skete en stigning i antallet af unge mellem 20 og 29 år på 40 % (se figur 3). Hertil kom, at arbejdsløsheden faldt, og de sociale udgifter blev mindre. Den store byfornyelsesindsats på Vesterbro og de mange gårdsaneringer var en forudsætning for,

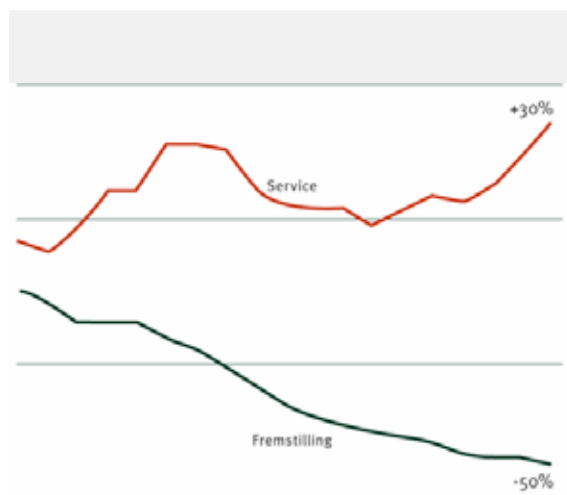

Fig. 2. Antallet af beskæftigede i henholdsvis fremstilling og serviceerhvervene fra 1980 til 2000.

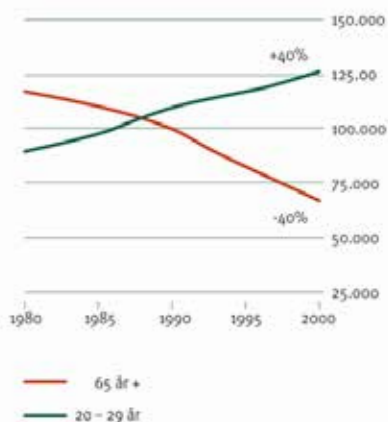

Fig. 3. Ændringer i aldersgrupper i befolkningen fra 1980 til 2000, som viser en voldsom stigning i antallet af unge, som nu bebor hver fjerde lejlighed, mens der er et tilsvarende fald i antallet af ældre.

Fig. 4. Planen for Sydhavnen fra 2000, hvor Slusehavnen nu er realiseret. Mens resten i disse år er ved at blive realiseret. Der er tre hovedårsager til, at der er mange byggemuligheder i Københavns Havn. For det første, at industrien er flyttet ud af byen. For det andet, at militæret er flyttet ud og for det tredje, at havneaktiviteterne i dag kun benytter sig af 2 km kajstrækning ud af havnens 42 km på grund af effektiviseringer af havnedriften.

at de unge blev boende lidt længere i byen - også efter de havde fået børn.

Selvom byggeriet buldrede derudaf, så nåede boligbyggeriet et historisk lavpunkt i år 2000 med kun 500 nybyggede boliger. Det skyldes bl.a. et reelt stop for nyt alment boligbyggeri samt ufordelagtige skatte-regler for pensionskassebyggeri. Samtidig mente de private investorer ikke, at der på dette tidspunkt var efterspørgsel på private boliger i hovedstaden, selvom befolkningstallet steg, men dette synspunkt skulle snart blive ændret.

Der kommer gang i boligbyggeriet – den tredje bølge

Den tredje bølge startede med 11/9/2001, som medførte en "minikrise", hvilket førte til en opbremsning i erhvervsbyggeriet. De private ejendomsinvestorer påbegyndte derfor i stedet at bygge boliger. Kommunen udarbejdede i 2000 en boligpolitik, hvor der blev fokuseret på at fremme det private nybyggeri. Samtidig blev der udarbejdet en helhedsplan for havnen, som gav mulighed for at bygge op til 7000 boliger på Sluseholmen, i Teglværkshavnen og i Nordhavnen (se figur 4). Hertil kom byggemulighederne i Ørestad og havnestaden. Således lykkedes det kommunen at få etableret en strategi til tiden samtidig med, at der var en plan til tiden. Det betød at investeringer i boligbyggeriet kunne komme i gang på et solidt plangrundlag (se figur 5). Samtidig med at der kom flere boliger, blev der vedtaget en børneplan (2003), der gav et stort løft i investeringerne i børneinstitutioner og fritidsfaciliteter, og som betød, at der ikke længere var ventelister til børneinstitutionspladser.

For byens udvikling er det centralt, at der overalt i byen er enklaver af billige boliger. Det giver en social

Privatejet boliger
Almen boligforening, stat o
Almuds boligforening

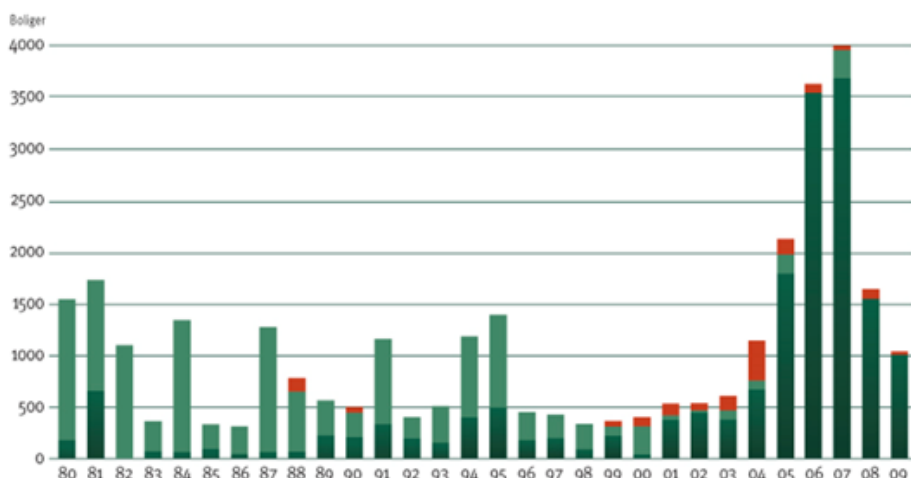

Fig. 5. Boligbyggeriets udvikling, som viser, at det almene boligbyggeri dominerede i starten af perioden, mens det private gør det i 00'erne.

mangfoldighed. For at få gang i det private boligbyggeri gav man tilsagn om almene boliger i små enheder (50-150 enheder), når der samtidig blev opført private udlejnings- og ejerboliger som f.eks. i Ørestad Nord, Ørestad City, i Havnestaden, Teglværkshavnen og på Sluseholmen.

Ved hjælp af strategisk planlægning til tiden og troværdige planer, lykkedes det således at få et stort boligbyggeri med et større boligudbud, uden at erhvervsbyggeriet holdt helt op. Boligbyggeriet var vigtigt for at få en mere differentieret sammensætning af befolkningen i København. Den københavnske boligmasse på 280.000 boliger er ensidig, idet næsten halvdelen er på under to værelser. Hvis mellemlagene også skulle bo i byen efter at de havde fået børn, var det (og er det stadig) nødvendigt, at der kom flere, større boliger.

Den tredje bølge løb ud med finanskrisen 2008, men allerede inden begyndte investorernes tillid til byens styre at forsvinde. Efter valget i 2006, hvor Ritt Bjerregård blev ny overborgmester, kom der på ny splid på Rådhuset. Planlægningen ændrede sig til at være mere ad hoc præget i stedet for strategisk. På flere måder lignede Ritt Bjerregårds overborgmestertid mere 1980'ernes tid med Egon Wiedekamp med de mange stridigheder, end det var en fortsættelse af den genopbygning af København som de to overborgmestere Jens Kramer Mikkelsen og Lars Engberg havde stået for.

Fig. 6. Plan for Nordhavnen på 300 ha. Planen er fra 2009 og de første 600.000 m² forsøges realiseret i disse år. Planen er udarbejdet af Cobe, Sleth og Rambøll.

Efter finanskrisen og ændrede krav til planlægningen

I modsætning til det meste af landet er hovedstaden kommet lettere igennem krisen. Antallet af arbejdspladser er stigende og befolkningen stiger med ca. 1000 personer om måneden. Det har betydet, at der de sidste par år er kommet gang i boligbyggeriet igen.

Derfor har nye planer for udbygning af byen været nødvendige f.eks. omdannelsen af Carlsberg og planerne for Nordhavnen for 40.000 indbyggere og 40.000 arbejdspladser (se figur 6).

Ændringer i erhvervsstrukturen og i sammensætningen af befolkningen har sat nye krav til planlægningen af byen. Byen skal give nogle andre tilbud end tidligere, for at de unge fortsat vil bo

der, også når de får børn. Det nye erhvervsliv stiller ligeledes ændrede krav til byens indretning med et attraktivt byliv i stedet for ensidige erhvervsområder.

Et af svarene på denne udfordring har været at få nogle flere centre i byen end blot Indre By. Ligesom byen havde, da der i 1950'erne var 750.000 indbyggere, hvor der var et intenst byliv på brokvartererne, som byggede på de mange små og store butikker i handelsgaderne. Dette byliv forsvandt mere eller mindre i løbet af 1960'erne og 1970'erne pga. den voldsomme ændring af butiksstrukturen. Nu er der igen opstået et byliv med virksomheder inden for de kreative erhverv, selvstændige liberale erhverv og et intenst handelsliv i flere områder af byen. Ikke mindst byens indvandre-re har været med til at skabe et mangfoldigt butiksliv. Hertil kommer et kulturelt byliv, der i dag udfolder sig mange steder i byen. Det er opstået i Valby (Valby Torvene), på Østerbro (Østerfælled Torv) og ved Vanløse Station, hvor bylivet er blevet stimuleret med store investeringer i detailhandel og kommunale investeringer i kulturformål. Andre steder har byfornyelsen og kvarterløft hjulpet (se figur 7), som på Vesterbro, hvor bylivet foregår på Sdr. Boulevard og de små gader omkring Istedgade, Købbyen og Enghave Plads. På Nørrebro, hvor bylivet er koncentreret omkring Skt. Hans Torv og Blågårdsgade, på ydre Nørrebro omkring Jægersborggade og Stefansgade samt på Amager med Holmbladsgade og omkring Amager Bio i Sundby. Disse 'nye' steder i byen henvender sig i høj grad til 'karrierefolket' og de mange unge, der gerne vil leve i storbyen, mens Field's og Fisketorvet, som også er kommercielle centre i byen, i højere grad henvender sig til de mere 'traditionelle' københavnere.

Planlægningen, som har bidraget til denne sammensætning af detailhandel, kulturelle faciliteter og erhverv, skal videreudvikles, hvis byen skal vedblive

“UDVIKLINGEN HAR OGSÅ MEDFØRT ET DRAMATISK SKIFT I HVILKE ERHVERV, DER DOMINERER I KØBENHAVN”

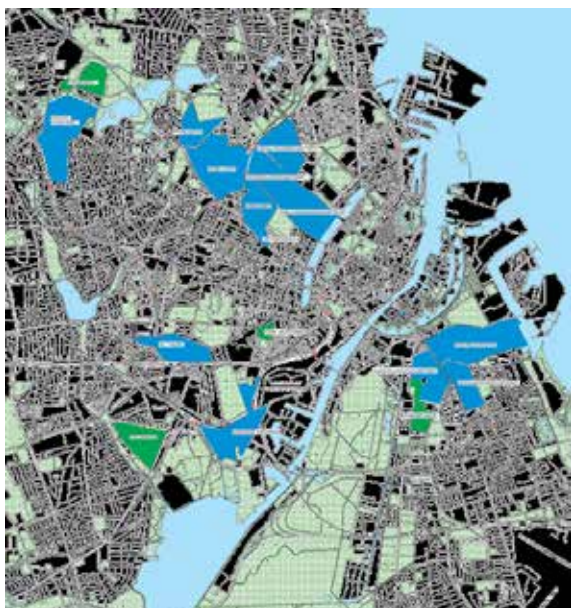

Fig. 7. Der blev både i 1990'erne og 00'erne gennemført kvarterløft og områdeindsatser (lyseblå farve), mens den grønne farve viser en helhedsorienteret indsats i større almene boligbebyggelser.

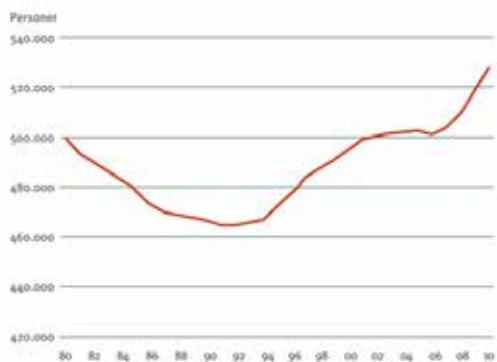

Fig. 8. Befolkningsudviklingen i Københavns Kommune med et lavpunkt i starten af 1990'erne og derefter en stigning, som er fortsat efter 2010 med ca. 1000 indbyggere om måneden. Tilvæksten skyldes både at københavnere får flere børn, og at der sker en tilflytning til kommunen herunder fra udlandet.

med at tiltrække fremtidens virksomheder, og de mange som gerne vil bo i byen. Så der skal hele tiden udvikles nye initiativer fra kommunens side, og et sådant er f.eks. lukning af Nørrebrogade for gennemkørende trafik. Det medvirker til at stimulere bylivet.

Der investeres overalt i byen i disse år og det er i høj grad private fonde, der investerer sammen med kommunen, f.eks. i Fælledparken og på Kvæsthusbroen og Sankt Annæ Plads. Så internt i kommunen ser fremtiden lys ud.

Men ser man på konkurrencen med de øvrige nordiske hovedstæder og de nordtyske byer, så taber København konkurrencekraft. Hvis byen skal klare denne konkurrence, er det nødvendigt med større statslige investeringer igen. Det kunne være Lufthavnen og i de overordnede trafikforbindelser, f.eks. skal byen blive en del af det europæiske netværk for højhastighedstog. Hertil kommer, at den "funktionelle" byregion forstået som det sammenhængende byområde, som udgøres af arbejdsmarkedet og boligmarkedet skal fungere bedre sammen. Her har den byregion, som København tilhører, en ekstra udfordring idet den går på tværs af nationalgrænsen til Sverige, samtidig med at den er delt op i mange kommuner.

Så efter næsten 20 år med uafbrudt vækst i befolkningsantallet (se figur 8), som i høj grad skyldes kommunens satsning på strategisk planlægning, står byen og regionen over for nye udfordringer, hvis den skal klare den internationale konkurrence. Det bliver den store fremtidige opgave både for Rådhuset og for Christiansborg.

Kilder:

Holger Bisgaard: Københavns genrejsning 1990-2010. Bogværket 2010.

Artiklen er skrevet af:

Holger Bisgaard
Byplanarkitekt, Kontorchef
i Naturstyrelsen siden 2008.
Fra 1998 til 2007 planchef i
Københavns Kommune.

KØBENHAVN

som økonomisk motor?

Af: Høgni Kalsø Hansen

Af: Høgni Kalsø Hansen

Københavns Universitet udbygger flere steder i disse år, her Panuminstituttet. Det gøres for at kunne huse flere studerende og for at skabe bedre forskningsmiljøer, der tilsammen gerne skulle fastholde Københavns position som en videnskabende metropol.

"København løber med væksten og pengene." Sådan lød overskriften i Berlingske Tidende 21. februar 2013. Baggrunden for artiklen var en analyse, der viste, at gennemsnitsindkomsterne i København og på Frederiksberg var markant højere end f.eks. Vest- og Sydsjælland og 43 % højere end landsgennemsnittet. Men hvorfor er det netop København, der er begunstiget af den økonomiske udvikling i disse år, og er væksten i København en fordel eller en hæmsko for vækst i resten af landet?

Udvikling i storbyer

I kølvandet på den pludselige økonomiske krise, der i 2008 resulterede i en recession af verdensøkonomien, har mange lande i de vestlige økonomier oplevet en kraftigere afmatning i landområderne set i forhold til byområderne. Flere steder har den erhvervsmæssige restruktureringsproces, der foregår i disse år, store rumlige konsekvenser. Industrien bløder, industriarbejdspladser forsvinder og jobtilvæksten sker primært i erhverv, der har fordele af at være bynære. Væksten er med andre ord mere regional ulig end den har været i mange år. Det ses i Danmark, hvor Københavnsområdet er i et markant soloudbrud hvad angår vækst i bruttoregionalproduktet og jobvækst, mens mange af provinsbyerne og specielt yderområderne oplever tilbagegang, fraflytning og en aldrende befolkningsstruktur (Hansen & Winther, 2012).

En af de vigtigste årsager til, at byområder i de vestlige lande i disse år oplever vækst, mens de mere perifere regioner oplever stagnation eller tilbagegang er, at produktionsforholdene har ændret sig. Viden er blevet en langt vigtigere del af de vestlige økonomiers konkurrenceevne end tidligere. Lande som Danmark kan ikke umiddelbart konkurrere på produktionsomkostninger, da vores lønniveau er højt sammenlignet med for eksempel gennemsnitslønningerne i Kina. Vi er derfor nødt til at konkurrere på kvaliteten af de produkter, vi sender på markedet, i kombination med et højt vidensinput i form af nyeste teknologi, design eller viden om miljøbelastning, som Danmark grundet restriktioner har en specialiseret viden om (Hansen & Winther, 2012). Kun med kombinationen af kvalitet og nyeste viden kan vi kompensere for de

højere produktionsomkostninger. Produktion i de vestlige økonomier er, grundet disse forhold, i dag tættere knyttet til vidensskabende institutioner og miljøer og de vidensskabende institutioner og miljøer har tendens til at ligge i større byområder, fordi diversitet og volumen har en vigtig betydning for at skabe konkurrencedygtig innovation.

Udvikling i bynære områder – uddannelse og befolkning

En af de vigtigste forklaringer på, at København i disse år er en af Danmarks stærkeste økonomier er, at produktionen og produktionsvilkårene ændres mod et større behov for vidensinput. Dette forudsætter nærhed til vidensskabende miljøer samt et stigende behov for at øge det gennemsnitslige uddannelsesniveau i produktionen.

Tabel 1 viser andelen af beskæftigede med afsæt i de beskæftigedes uddannelsesniveau. Andelen med en uddannelse på bachelorniveau eller lang videregående uddannelse er steget i perioden 2006 til 2013. Københavns Omegn har ikke haft lige så stor vækst i andelen af beskæftigede med lang videregående uddannelse som byen København og Danmark i perioden 2006-2013. Andelen af beskæftigede med lang videregående uddannelse er dog større i Københavns Omegn sammenlignet med Danmark. Overordnet set stemmer dette fint overens med antagelsen om, at den danske produktion er blevet mere vidensintensiv og derfor i højere grad efterspørger bedre uddannet arbejdskraft.

Tabel 1 viser også lokaliseringkvotient (LQ) for uddannelsesniveauet hos de beskæftigede. LQ er et mål,

Tabel 1:	Andel af beskæftigede			Vækst i andel beskæftigede fra 2006-2013			LQ 2013	
	DK	Byen Kbh	Kbh's omegn	DK	Byen Kbh	Kbh's omegn	Byen Kbh	Kbh's Omegn
Grundskole	15,9	12,1	15,7	-28,6	-24,4	-22,3	0,8	1,0
Almengymnasial udd.	4,6	8,2	6,0	-2,4	-4,3	-1,7	1,8	1,3
Erhvervsgymnasial udd.	2,1	2,0	2,0	-4,7	-5,4	0,2	0,9	0,9
Erhvervsudd.	38,9	23,2	33,8	-9,7	-12,8	-12,2	0,6	0,9
Korte videregå. udd.	5,8	5,2	5,8	5,6	4,8	3,4	0,9	1,0
Mellemlang videregå. udd.	17,4	17,4	16,2	3,1	8,0	1,0	1,0	0,9
Bachelor	1,4	2,8	1,6	49,3	75,2	54,4	2,1	1,2
Lange videregå. udd.	10,3	22,1	14,1	30,2	46,3	24,8	2,1	1,4
Forsker udd.	0,8	1,5	1,3	50,8	61,8	45,5	2,0	1,8
Uoplyst	2,9	5,5	3,6	142,6	213,4	184,8	1,9	1,2
i alt	100,0	100,0	100,0	-4,9	6,7	-2,8	-	-

Kilde: egne beregninger baseret på udtræk fra Statistikbanken, Danmarks Statistik.

Tabel 1. Uddannelsesniveau og beskæftigelse i Danmark, København, Københavns omegn 2006-2013. Kilde: egne beregninger baseret på udtræk fra Statistikbanken, Danmarks Statistik.

for den relative koncentration i et geografisk område. Værdien 1 svarer til landsgennemsnittet. Værdier over 1 indikerer en koncentration, mens værdier under 1 signalerer en underrepræsentation. Tallene viser, at specielt Byen København i 2013 havde en stærk koncentration af beskæftigede med bachelorniveau og derover, og at Københavns Omegn ligeledes havde en koncentration, dog ikke så stærkt som i Byen København. Begge dele indikerer, at de danske højtuddannede er koncentreret i hovedstaden. De har dermed også umiddelbart bedre forudsætninger for at konkurrere på vidensbaseret produktion snarere end pris.

Byen København og Københavns Omegn har endvidere oplevet en befolkningstilvækst i de seneste år. Figur 1 viser, at både Byen København og Københavns Omegn fra 2007 har oplevet en større indflytning end udflytning. Nettotilflytningen skal blandt andet forklares med, at flere bliver i byområderne efter, at de er blevet uddannet på eksempelvis universitetet. Det gør de, dels fordi der i København i dag er bedre muligheder for at blive i byen som børnefamilie, fordi boligmassen er blevet opgraderet over de seneste 20 år. Dels fordi der over en årrække er sket en koncentration af arbejdspladser til højtuddannede i området, hvorfor incitamentet for at flytte ud, ikke er det samme som for få år tilbage.

Denne ændring i beboermassen kan også aflæses af ændringer i indkomstgrupper i den tilsvarende periode både inden for lavindkomst- og højindkomstgrupper. Tabel 2 viser, at Byen København stadig har en højere andel af lavtlønnede sammenlignet med landsgennemsnittet. Det skyldes primært, at mange unge studerende flytter til byen, men understreger også, at der er en stor andel af personer på overførselsindkomst, det vil sige førtidspensionister, arbejdsløse etc. i København. Denne gruppe er dog i tilbagegang. Det er også interessant at rette blikket mod højt lønsgruppen, dvs. de personer der tjener over 350.000 dkr årligt. Her har Byen København oplevet en markant vækst. Væksten mellem 2006 og 2012 har i

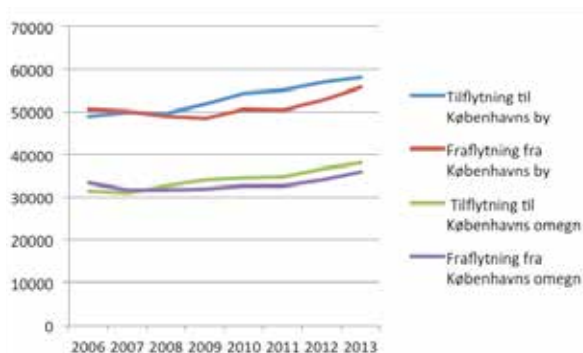

Fig. 1. Udviklingen af til- og fraflytning til Københavns By og Københavns Omegn 2006-2013. Kilde: egne beregninger baseret på udtræk fra Statistikbanken, Danmarks Statistik.

Byen København været næsten 7 procentpoint over landsgennemsnittet og næste 10 procentpoint over Københavns Omegn.

Disse tal viser tydeligt, at den gennemsnitlige københavnere er blevet rigere i de seneste år, og at udviklingen i København er meget anderledes end den, der finder sted i de mere perifert lokaliserede kommuner. Sammenholdt med de øvrige data dannes et billede af et København, der i højere grad end tidligere repræsenterer en koncentration af gode job og høje indkomster. En udvikling, der har været markant de seneste 5-6 år.

København som vækstmotor og dets potentiale for resten af landet?

Indtil videre er der blevet præsenteret en række argumenter og data, der indikerer, at København har klaret sig bedre gennem krisen end resten af Danmark. Men smitter Københavns positive udvikling af på resten af landet? Kan København opfattes som en vækstmotor, der med sin økonomiske udvikling trækker det øvrige Danmark i en gennemsnitlig positiv retning?

Det er svært at identificere præcise direkte og indirekte effekter af, hvordan væksten i København påvir-

Tabel 2:	Andel 2012			Vækst 2006-2012		
	DK	Byen Kbh	Kbhs Omegn	DK	Byen Kbh	Kbhs Omegn
100.000 - 200.000 dkr.	22,6	24,5	22,6	-11,0	-12,3	-16,1
200.000-349.000 dkr.	30,8	27,7	30,8	-5,9	-5,1	-7,1
350.000 + dkr.	47,8	46,6	17,6	24,4	14,5	14,5

Tabel 2. Andel og vækst i indkomstgrupper. Kilde: egne beregninger baseret på udtræk fra Statistikbanken, Danmarks Statistik.

ker resten af landets økonomi. Vi ved med sikkerhed, at der i 2013 var omkring 418.000 arbejdspladser i Byen København og ca. 312.000 i Københavns Omegn. Det svarer til sammenlagt 27,5 % af det samlede antal arbejdspladser i Danmark. Derfor har udviklingen i København en betydning for Danmarks generelle økonomiske udvikling. De mere specifikke konsekvenser af, at den økonomiske udvikling i København kører i et højere tempo end i resten af Danmark, er forbundet med nogen usikkerhed. En måde at vise effekten på er dog at kigge på nettoindpendlingen til f.eks. Københavns Kommune der i 2013 udgjorde 62.157 personer. Selvom nettoindpendlingen til Københavns kommune er faldet med ca. 9.000 over de seneste 4 år viser tallene, at en relativ stor mængde personer tjener deres løn i København, men betaler deres skat i den kommune de bor i. På den måde er pendlingstallene et håndgribeligt bevis på, at beskæftigelsesudviklingen i København har en positiv effekt ud over Københavns grænser. Forholdes pendlingstallene til hvor langt der pendles, pendler ca. 57.700 af de personer, der arbejder i København mere end 30 kilometer, hvilket indikerer, at det bestemt ikke kun er de kommuner, der ligger nærmest København, der har haft gavn af byens gunstige økonomiske udvikling. Interessant i denne sammenhæng er det, at antallet af personer, der pendler mere end 50 kilometer ind til København, er steget med over 2.000 personer over de seneste 4 år op til 29.800 personer, som igen indikerer, at penge i form af lønninger og dernæst skat flyttes fra København og ud i resten af landet.

København og resten af Danmark

Selv om både direkte og indirekte effekter af Københavns vækst er svært at måle, er der ovenfor redegjort for pendling som et vigtigt parameter, der har en positiv effekt på at flytte lønmidler rundt i landet. Andre forsøg er gjort af blandt andet OECD, der har påvist, at skabes der 100 job i turistsektoren i København, kaster det 20 job af sig i resten af landet (OECD, 2009). Dertil

skal man så lægge, at de erhverv, der er i vækst i disse år, primært er erhverv, der er lokaliseret i byerne og dermed også København. På den baggrund må man forvente, at Københavns dominerende position i det danske byhierarki cementeres i de kommende år. På den baggrund kan man også forvente, at den positive vækst i København yderligere vil bidrage positivt til udviklingen i resten af Danmark, dels gennem øget efterspørgsel på varer, der produceres i det øvrige Danmark, og dels gennem den fortsat positive indpendlingsbalance. Det er derfor rimeligt at antage, at København er en vækstmotor i Danmark og har en positiv effekt på resten af landet – det svære spørgsmål er at estimere i hvilken grad.

I debatten om afkast af Københavns økonomiske udvikling er det dog vigtigt at pointere, at vækst ikke er et nul-sums-spil. Væksten i København sker ikke på bekostning af vækst i andre dele af landet. At stække Københavns vækst vil ikke nødvendigvis medføre at væksten flytter til Fyn eller Jylland. Tværtimod er der qua Københavns erhvervsstruktur kontra resten af landet al mulig grund til at tro, at en svækkelse af Københavns vækst i disse år vil resultere i et kraftigt fald i dansk vækst generelt.

Kilder:

Berlingske Tidende (2013). Berlingske Tidende 21. februar 2013.

Hansen, H.K. & Winther, L. (2012). The Urban Turn – Cities, talent and knowledge in Denmark. Aarhus University Press.

OECD (2009). OECD Territorial Reviews Copenhagen Denmark. http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/urban-rural-and-regional-development/oecd-territorial-reviews-copenhagen-denmark-2009_9789264060036-en#page1.

Artiklen er skrevet af:

Høgni Kalsø Hansen
Lektor, Ph.d., Institut for
Geovidenskab og Naturfor-
valtning, Geografisektionen,
Københavns Universitet

VEJR OG KLIMA I KØBENHAVN

Af: Bjarne Siewertsen

Oprydning efter en kraftig regn-hændelse ved Flintholm Station den 15. august 2010. Foto: Bjarne Siewertsen.

Danmark ligger vejrmæssigt i et smørhul, og kan vi tale om et smørhul i smørhullet, så er det København.

Vejret i Danmark bærer præg af, at vi på nær en ret smal landgrænse til Tyskland faktisk er omgivet af vand. Vigtigt er dog, at vi er placeret tæt ved den lune forlængelse af Golfstrømmen, der sørger for, at vores klima er relativt mildt. Det omgivende vand betyder, at der i vores vejr er en del vand i form af regn, sne, slud, tåge, hagl og alskens godt fra oven. I Danmark har vi i snit 121 dage med nedbør, hvilket vil sige, at det stort set regner hver tredje dag.

I efterårs- og vintermånederne blæser atlantiske vinde i varierende styrker ind over landet fra vest, men de er som regel stilnet lidt af, inden de når til København. Rigtig vinterkoldt kan det til gengæld blive i København, når vinden går i øst og den kontinentale kulde fra eksempelvis Rusland vælter ind over os. Det sker heldig ikke så tit.

Sommerperioden i Danmark er som regel mild og distancen til store landmassiver betyder, at langvarige hedebølger er sjældne. I sensommeren og det tidlige

efterår er der de største chancer for, at vejret kan skabe ballade, som vi eksempelvis har set det med de spektakulære oversvømmelser de senere år – ikke mindst i København og omegn.

Fig. 1. Hver vinter byder på nedbør af den frosne, hvide slags. Her er det Brønshøj, der er dækket. Foto Bjarne Siewertsen.

Men lad os tage vejret under luppen zoomet ind på hovedstaden.

Temperatur

Det er stort set kun i vintermånederne, at den gennemsnitlige temperatur i København når under frysepunktet. I gennemsnitstallene fra den klimatiske normalperiode 1961 til 1990 når temperaturene kun lige akkurat under i årets tre første måneder og dermed ikke i den første af vintermånederne, december. Resten af året ligger vi lunt i positive temperaturer, selv når det er køligst.

København ligger som skrevet lunt i svinget, og det ses ved, at hovedstaden på nær ét sted stort set er fraværende i listerne over Danmarks vejrekstremer. Kun februar 1990 udmærker sig. Her indehaver København nemlig den absolutte temperaturrekord, hvor årets meget milde vinter tvang termometeret op på rekordhøje 15,8°C.

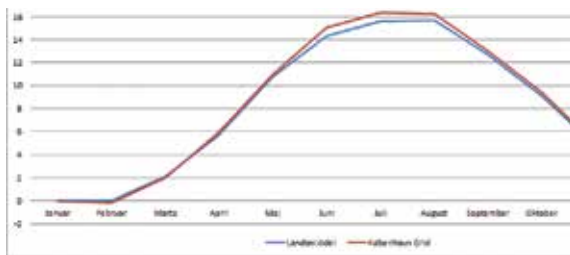

Fig. 2. Temperaturen i København (gennemsnit af to gridceller fra DMI Teknisk Rapport 00-11) i normalperioden (1961-1990) sammenlignet med arealgennemsnittet for Danmark som helhed.

Det er ellers først i forårs månederne, at de to cifrede varmegrader begynder at snige sig ind i vejrudsigten. Det sker, når antallet af soltimer begynder at matche eller overgå antallet af mørketimer.

I kalendersommeren, juni-juli-august, er temperaturene i København omkring en enkelt grad højere end lands- og regionalgennemsnittet og midler omkring 16 grader.

Efterårsmånederne er generelt et par grader varmere end foråret, fordi luften og vores omgivende hav er sommersvarme i udgangspunktet. Det betyder også, at de to cifrede temperaturer først begynder at blive sjældne i vejrudsigterne efter jævndøgn i september.

Men selvom gennemsnittemperaturerne fortæller en historie om fred og fordragelighed, så ved vi jo også, at der ligger store variationer bag tallene. Eksempelvis har der jo været isvinter 10 gange siden vinteren 1955-1956, og de har hver gang gjort indtryk på hovedstaden. Kombinationen af isvinter og åbnin-gen af Danmarks første motorvej nord for København

i januar 1956 var ikke god. Til gengæld gav isvinteren i januar 1987 langs Øresund ophav til sørøg, der generede imponerende optiske lysbrydningsfænomener i form af vertikale lyssøjler.

I den anden ende af skalaen har København også haft sine både varme- og hedeølger. Den 20 august 2012 nåede temperaturen i København således op på 32,9°C.

Spændet mellem kold og varm i København er ret stort. Det kan blandt andet ses på de gennemsnitlige antal døgn med frost, der svinger fra 20 i januar til nul i sommermånederne. Det kan også ses i de absolutte temperaturer. I december 2001 nåede temperaturen under de minus 20°C i København, og i juli 2002 passede termometeret 31°C.

Definitionen på varme- og hedeølger

- Varmebølge: Når gennemsnittet af de højeste registrerede temperaturer målt over tre sammenhængende dage overstiger 25 °C, er der varmbølge.
- Hedeølge: Når gennemsnittet af de højeste registrerede temperaturer målt over tre sammenhængende dage overstiger 28 °C.

Regionale eller landsdækkende varme- og hedeølger

- Regionale bølger: Når mere end 50 % af en regions areal opfylder ovenstående betingelser defineres det som en regional varmbølge.
- Landsdækkende bølger: Når mere end 50 % af Danmarks areal opfylder ovenstående betingelser.

Kilde: DMI

Nedbør

På landsplan såvel som i København er der gennemsnitligt 8 til 12 dage per måned, hvor der falder mere end 1 millimeter nedbør. Men også her har hovedstaden sit på det tørre.

I november til januar falder der jævnfør klimanormalen hvad der svarer til mellem 50 og 60 millimeter regn. Meget falder naturligvis som sne, men det opgives som regel i den ækvivalente mængde vand.

Foråret inklusiv februar er Danmarks tørreste tid og her er gennemsnittet omkring 30-40 millimeter nedbør per måned. Den tørre forårsluft opstår, når de tiltagende soltimer varmer vinterluften, der har et lavt absolut indhold af vanddamp (men et højt relativt indhold på grund af sin lave temperatur). Samtidig har vi ofte besøg af tørre, arktiske luftmasser i forårsperioden og dem kommer der sjældent nedbør fra.

Sommeren og efteråret i København og Nordsjælland er de våde sæsoner. I klimanormalerne, der baserer sig på data fra perioden 1961-1990, er sommeren klart den vådeste tid på året, og i de senere år har tendensen også været, at juli og august er forholdsvis våde måneder; ikke mindst med skybrud.

Og netop skybrud er en af de vejrhændelser, der har givet avisoverskrifter de senere år. Ikke mindst de københavnske skybrud. I midt august 2010 fik København og i særdeleshed Vedbæk en ordentlig skylle i form af 98,6 millimeter i løbet af 24 timer. Bare 10½ måned senere var det så selve hovedstaden. Her registrerede måleren i Botanisk Have 135 millimeter på 24 timer og mange københavnere registrerede oversvømmede kældre hos forsikringsselskaberne. Og 10 måneder efter igen var det så Glostrups tur vest for København. Mængdemæssigt var sidstnævnte dog ikke at sammenligne med de to første, selvom det intensitetsmæssigt var slemt nok.

Alt er dog ikke vådt – manglen på nedbør er heller ikke godt. Den tørreste måned, vi har haft i Danmark, huskes ikke som sådan – men det skyldes nok, at det var den samme måned, som Danmark blev europamestre i fodbold. I juni 1992 faldt på landsplan nemlig kun 1 millimeter nedbør.

Vind

Helt gennemsnitligt, så er der ikke megen blæst om vinden i København. Normalen (1983-2000) for Københavns Lufthavn tilskriver, at det hele året blæser mellem 4,5 til 6,5 meter per sekund fra vest eller sydvest svarende til let til jævn vind. Men det ved vi jo godt er en sandhed med modifikation. I Danmark generelt og i København specifikt ved vi godt, at det blæser. Men hvor meget?

Undersøger vi DMI's stormliste, fremgår det tydeligt, at de værste storme, der rammer landet, passerer

Definitionen på:

Kraftig regn:

Nedbørmængde overskrider 24 mm på 6 timer.

Skybrud:

Nedbørmængde overstiger 15 mm på 30 minutter.

Orkan:

Middelvindhastighed overskrider 32 m/s.

Storm:

Middelvindhastighed overskrider 24 m/s

Kilde: DMI

i det sene efterår og vintermånederne fra vestlige og nordlige retning. Gennemsnitligt rammes landet af 14 storme pr. årti, men i de 124 år, hvor DMI har registreret dem, er kun 13 kategoriseret i den værste kategori 4.

I den senere tid hænger nok især stormen Bodil fra december 2013 og decemberorkanen i 1999 ved som nogle af de værste. Niels Hansen fra DMI sammenstillede efter Bodil-stormen flere stormes effekt på landet på baggrund af de vindstød, der ofte forårsager mest ødelæggelse. I denne sammenstilling ses, at decemberorkanen ramte København værre end Bodil. I begge tilfælde havde middelvindene styrke af stormende kuling, så kun i korte tidsintervaller nåede op på stormstyrke.

De kraftigste vindstød, der er registreret i København i perioden 1983 til 2000, forekom under decemberorkanen 1999. De blev registreret til 42,7 meter per sekund og er langt oppe i orkanstyrke.

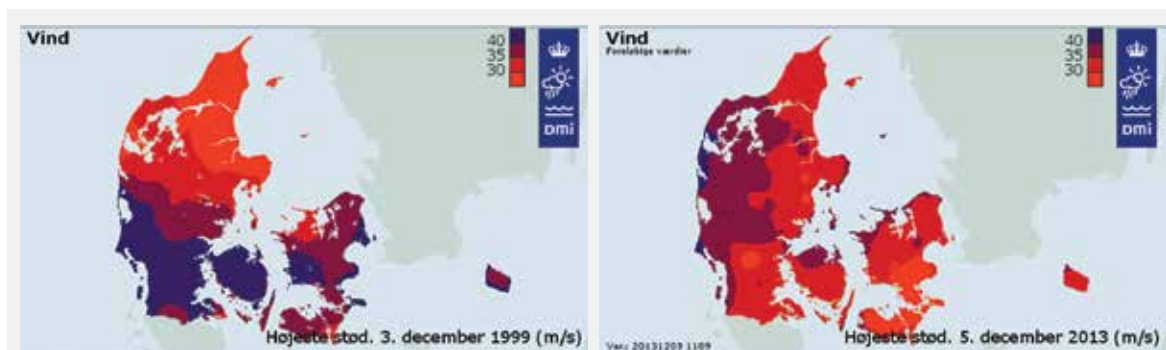

Fig. 3. De kraftigste vindstød under henholdsvis december-orkanen i 1999 og Bodil i december 2013. Grafik Mikael Scharling/DMI.

Klimaet

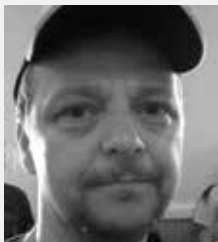
Hvad har vi så i vente, kunne man passende spørge. Det har forskere ved Danmarks Klimacenter kigget på.

Frem mod 2100 kan vi i Danmark forvente, at vejret helt overordnet bliver lidt mere ekstremt. Temperaturerne stiger gradvist frem til mellem 2,6°C og 3,2°C og nedbøren tiltager med mellem 8 og 20%, mest om vinteren.

Vi må forvente, at en atmosfære med mere varme vil være mere potent, så der vil være tendens til flere kraftige regnskyl i sommermånederne, og de regnskyl, der kommer, bliver kraftigere. Samtidig vil der være en forøget risiko for tørkeperioder. I efteråret og vinteren bliver stormene kraftigere. ■

Artiklen er skrevet af:

Bjarne Siewertsen
Freelance
videnskabsjournalist

Kilder:

- DMI, Teknisk Rapport 00-11.
- DMI, Teknisk Rapport 02-12
- Rasmussen, Leif & Woetmann, Niels, 1987: Isvintren 1987, Vejret 30, Dansk Meteorologisk Selskab.
- Siewertsen, Bjarne, 2010: Helle for den danske vinter. Orientering 4/10, DK-Camp.
- www.kulturarv.dk/1001fortaellinger/da_DK/map/hoersholmsholmsmotorvejen
- www.dmi.dk/nyheder/arkiv/nyheder-2011/skybruddet-i-koebenhavn-en-smagsproeve-paa-fremtidens-klima
- www.dmi.dk/nyheder/arkiv/nyheder-2010/regnfuld-weekend-ramte-ved-siden-af
- www.dmi.dk/nyheder/arkiv/nyheder-2011/skybrud-over-koebenhavn-anden-udgave
- www.dmi.dk/nyheder/arkiv/nyheder-2011/forventet-skybrud-men-uventet-styrke
- www.dmi.dk/nyheder/arkiv/nyheder-2013/5/her-ramte-aarets-foerste-skybrud
- www.dmi.dk/nyheder/arkiv/nyheder-2013/12/bo-dil-og-det-beskidte-dusin
- www.dmi.dk/fileadmin/user_upload/Stormlisten/storme-2.pdf
- www.dmi.dk/klima/fremtidens-klima/danmark/
- www.dmi.dk/laer-om/tema/klimatemaer/fremtidens-ekstreme-vejre

MÅNEDENS LINK

Geodatastyrelsens samarbejde med Minecraft på:
www.gst.dk/emner/frie-data/minecraft

A stylized, light gray silhouette of a city skyline with various building shapes of different heights and widths, serving as a background for the title.

DEN INTERNATIONALE STORBYKONKURRENCE

Storkøbenhavns styrker og svagheder i
den europæiske bykonkurrence

Af: Lars Winther

Storkøbenhavn har styrker, men står over for en række udfordringer i den europæiske storbykonkurrence, hvor især arbejdskraft, innovation og tilgængelighed kan være afgørende faktorer for den fremtidige udvikling i en mere og mere videnøkonomisk virkelighed.

Storkøbenhavn fremstår i dag som det nationale vækstcenter i Danmark, hvor forskning, innovation, højtuddannet arbejdskraft og økonomisk vækst er koncentreret, og som en lille, men stærk international metropol. Selv i årene efter finanskrisen i 2008 har Storkøbenhavn klaret sig bedre end det øvrige land. Udenlandske investeringer, privat forskning og udvikling samt skabelse af nye arbejdspladser er koncentreret i Storkøbenhavn. Det er også her, der er en koncentration af højteknologiske virksomheder og stor tilgængelighed til den omkringliggende verden. Storkøbenhavn bliver ofte placeret højt på diverse internationale ranglister som levested og rejsemål, men Storkøbenhavns internationale position i den europæiske storbykonkurrence er imidlertid under pres på centrale mål. I Storkøbenhavn er væksten i bruttonationalproduktet (BNP) lavere end OECD-gennemsnittet og det ligger betydeligt under andre europæiske storbyer som f.eks. Stockholm eller Amsterdam. OECD forudser ikke, at dette ændrer sig i den nærmeste fremtid, hvor en fremskrivning viser, at Danmark ligger helt i bund mht. forventningerne til væksten i BNP. Hertil kommer, at Storkøbenhavn bliver udfordret mht. mangel på kvalificeret arbejdskraft i fremtiden, lav innovationsevne, presset konkurrenceevne og produktivitetsudvikling, demografi, tilgængelighed og mobilitet. Disse parametre er blevet vigtigere, som storbykonkurrencen er taget til, og vidensøkonomien er blevet et fundament for mange storbyers økonomiske fremtid.

Storbykonkurrencen

Et centralt aspekt af globaliseringen er en stigende konkurrence mellem byer og ikke mindst storbyer og storbyregioner om tiltrækning af økonomisk aktivitet. Det sker hovedsageligt i form af at forsøge at tiltrække investeringer, virksomheder, arbejdskraft, turister og nye borgere for at sikre den fremtidige økonomiske vækst og velfærd. Bykonkurrencen foregår på alle niveauer i bysystemet både globalt mellem f.eks. verdensbyerne London, New York og Tokyo bl.a. omkring finanssektoren eller i Europa mellem f.eks. København, Stockholm og Hamborg. Nationalt og regionalt er der i dag også en konkurrence mellem små og mellemstore byer. Dette skyldes, at staten i højere grad end tidligere har overført ansvaret for den lokale og regionale udvikling til byerne og kommunerne. Når staten ikke længere garanterer de enkelte byers eller regioners økonomiske og sociale udvikling, må de i højere grad selv varetage opgaven (Andersen et al., 2010).

Baggrunden for storbykonkurrencen er en generelt øget mobilitet af kapital og arbejdskraft som følge

af globaliseringen. Centralt for at øge mobiliteten af kapital og arbejdskraft har været den teknologiske udvikling herunder udviklingen af informations- og kommunikationsteknologierne (IKT) og den øgede globalisering af produktionen. Hertil kommer væksten i byerhvervene, herunder erhvervsservice, som igen har gjort byerne til attraktive steder at lægge sin virksomhed. Endvidere har der fundet en deregulering af de finansielle markeder sted, som sammen med ny regulering i bl.a. EU har øget mobiliteten af kapital og arbejdskraft. Dette har fjernet en række lokaliseringsbarrierer og skabt en øget lokaliseringsfrihed for virksomhederne (Winther, 2013).

Bykonkurrencen er dog ikke kun en konkurrence om at tiltrække investeringer, virksomheder og arbejdskraft, men også en konkurrence om at besidde og udvikle rammebetingelserne for, at erhvervene og virksomhederne kan forblive konkurrencedygtige på globale markeder. Afgørende for udviklingen er således en række stedsspecifikke, immobile fordele herunder f.eks. det bebyggede miljø med bl.a. langtidsinvesteringer i infrastruktur for at sikre mobilitet. Derudover er det vigtigt, at virksomheder har adgang til lokale arbejdsmarkeder, kunder, markeder, partnere og informations- og vidensrige miljøer, der kan understøtte innovation og kreativitet. Dertil kommer de sociale, kulturelle, politiske rammebetingelser, der alle kan have effekt på udviklingen af erhverv, virksomheder og innovation. Et af nøgleordene i denne sammenhæng er således tilgængelighed til forskellige ressourcer f.eks. viden, markeder og veluddannet arbejdskraft med de rette kompetencer (Winther, 2013).

Storbymiljøet har en række fordele som samlokalisering af forskellig økonomisk aktivitet, der giver adgang til ressourcer i form af bl.a. kvalificeret arbejdskraft, specialiserede leverandører, netværk og viden. Disse er især vigtige for vidensøkonomien.

Vidensøkonomien som fundament

Globaliseringen har medvirket til at skabe en øget konkurrence mellem virksomhederne bl.a. på baggrund af fremkomsten af nye internationale markeder og større konkurrence mellem globale aktører, herunder ikke mindst konkurrencen fra lavomkostningslandene. Dette har medført et øget fokus på kvalitet og innovation i form af nye produkter og produktionsformer i danske og europæiske virksomheder, således at man i højere grad i dag konkurrerer på kvalitet, innovation og kundetilpasning end på lave produktionsomkostninger (Hansen & Winther, 2011). Derfor er samfundsøkonomien i det seneste tiår blevet en stadig mere vidensbaseret økonomi. Denne vidensøkonomi er baseret på produktion, distributi-

on og brug af viden og information. Viden ikke er en homogen, geografisk ligelig tilgængelig ressource. Der findes forskellige typer af viden f.eks. videnskabelig viden eller praksisviden. Hver videnstype har sin egen geografi. Videnstyperne har derfor stor indflydelse på virksomhedernes lokaliseringsbehov, deres behov for medarbejdere, samarbejdsrelationer og netværk. Det betyder, at virksomheder, der trækker på de forskellige videnstyper, er lokaliseret forskellige steder i det økonomiske landskab.

Centralt for virksomhederne i vidensøkonomien er arbejdskraften og dennes kompetencer, adgang til vidensinstitutioner og samarbejdspartnere. Mht. arbejdskraften drejer det sig især om den del af arbejdskraften, som er involveret i produktion, distribution og brug af viden f.eks. i forbindelse med at udvikle virksomhedernes produkter. Det har betydet, at forståelsen af økonomisk vækst i byerne i stigende grad fokuserer på arbejdskraften (Hansen & Winther, 2012).

En vigtig pointe er, at vidensøkonomi gælder hele økonomien, dvs. den stigende produktion og brug af viden og information er noget, som alle virksomheder må forholde sig til. Ofte peges der dog på, at vidensøkonomien omfatter bestemte sektorer, som har en særlig høj grad af vidensintensitet, f.eks. højteknologiske sektorer, der investerer en stor del af omsætningen i forskning og udvikling. Andre analyser af vidensøkonomien er mere specifikke, og ser på enkelte vidensøkonomiske erhverv som f.eks. bioteknologi eller vidensintensiv erhvervsservice som arkitektvirksomhed eller avanceret IT. Disse erhverv og deres virksomheder får ofte en del opmærksomhed både i analyser af økonomisk vækst og i erhvervs- og regionalpolitik, men den øgede brug og produktion af viden gælder også andre erhverv som f.eks. lav- og mellemt teknologiske erhverv, hvor højt kvalificeret arbejdskraft er en vigtig faktor i omstilling til ny produktion. Dette fokus på viden og arbejdskraft har haft indflydelse på byernes strategiske fokus i storbykonkurrencen (Winther, 2013).

Storbykonkurrence i dag

Storbykonkurrencen har ændret sig siden 1990'erne, hvor den i højere grad var domineret af et virksomhedsperspektiv, hvor der var fokus på at tiltrække investeringer og virksomheder, udvikle erhvervsklynger og skabe jobs. Dette foregik bl.a. gennem forbedrede rammebetingelser, herunder den nødvendige infrastruktur som f.eks. metroen i København. En

anden vej til opmærksomhed var gennem anvendelse af store events, som f.eks. København som Europæisk Kulturhovedstad i 1996 eller OL i Barcelona 1992. Til denne kategori hører også skabelsen af fyrtårne for at gøre opmærksom på byen, med Guggenheimmuseet i Bilbao som det mest kendte eksempel. Efter årtusindeskiftet er dette virksomhedsperspektiv blevet suppleret med et arbejdskraftperspektiv, hvor der har været fokus på at tiltrække bosætning, gerne velstillede borgere og arbejdskraft især den højtuddannede og kreative arbejdskraft eller vidensmedarbejdere, som kan understøtte den vidensøkonomiske udvikling. Det betyder ikke, at event- og fyrtårnsstrategierne er forsvundet, tænk blot på Turning Torso i Malmø, men at bosætning, som kan fastholde en kvalificeret arbejdsstyrke gennem satsning på bl.a. herligheds-værdier, har fået en central placering i storbyernes strategier (Winther, 2013).

Københavns styrker og svagheder i den europæiske bykonkurrence

De større byer og især Storkøbenhavn har været omdrejningspunkt i forbindelse med den økonomiske vækst og jobskabelsen i Danmark gennem de sidste årtier. Selv efter den finansielle krise i 2008 fremstår Storkøbenhavn stadig som det sted, hvor mulighederne og potentialerne for at skabe beskæftigelse og økonomisk vækst er størst (Hansen & Winther, 2012). I København er der, som fastslået i indledningen, en særlig koncentration af centrale dele af vidensøkonomien i form af vidensservice, højteknologi og forskning og udvikling, som bliver understøttet af en betydelig koncentration af højtuddannet arbejdskraft.

Hertil kommer at Storkøbenhavn er placeret centralt i Nordeuropa og bl.a. gennem lufthavnen er forbundet til resten af verden. Ligeledes rangeres byen højt som bosted og rejsemål i internationale sammenligninger.

Byen har således en lang række styrker både som nationalt center og som storby i Nordeuropa, men som sagt er byen på en række punkter under pres i den internationale konkurrence. Væksten i bruttonationalproduktet (BNP) er lavere end OECD-gennemsnittet og det forudses ikke, at dette ændrer sig i den nærmeste fremtid, hvor en fremskrivning viser, at Danmark ligger helt i bund mht. forventningerne til væksten i BNP. Hertil kommer, at Storkøbenhavn bliver udfordret mht. mangel på kvalificeret arbejdskraft i fremtiden, lav innovationsevne, presset konkurrenceevne og produktivitetsudvikling og demografi. Disse

“ SELV EFTER KRISEN I 2008 FREMSTÅR STORKØBENHAVN SOM DET STED, HVOR MULIGHEDERNE OG POTENTIALERNE FOR AT SKABE BESKÆFTIGELSE OG ØKONOMISK VÆKST ER STØRST ”

Attraktive storbyer skal tiltrække borgere – Carlsbergbyen i København. Foto: Lars Winther.

parametre er blevet vigtigere, som storbykonkurrencen er taget til, og vidensøkonomien er blevet et fundament for mange storbyers økonomiske fremtid. Nedenfor beskrives kort to eksempler på de centrale udfordringer som Storkøbenhavn står over for i de kommende år.

Demografi og arbejdsmarked

En af de store udfordringer for København i fremtiden er en mindre arbejdsstyrke og en ældre befolkning. Ifølge Vækstforum Hovedstaden (2011) vil der i fremtiden blive flere pensionister, og en af udfordringerne bliver således at finansiere velfærdssamfundet. En anden central pointe i denne forbindelse er, at Storkøbenhavn kommer til at mangle kvalificeret arbejdskraft. Ifølge Vækstforum Hovedstaden er der ikke kun tale om veluddannet, akademisk arbejdskraft, eller forskere, som Storkøbenhavn ifølge OECD også kommer til at mangle, men i høj grad også om faglært arbejdskraft, som kan understøtte den økonomiske udvikling. Både i København og resten af Region Hovedstaden vil manglen på kvalificeret arbejdskraft stige ansetigt de næste 10 år. Enkelte prognoser har vist, at hovedstadsregionen inden for 10 år vil mangle over 100.000 uddannede.

Løsningerne er komplicerede og tæt forbundet til storbykonkurrencen. En måde at få flere uddannede i regionen er at hæve uddannelsesniveaet bl.a. med fokus på de unge, som ikke får en uddannelse, og med efteruddannelsesprogrammer, og opkvalificering af bl.a. ufaglært arbejdskraft. En anden måde er at

tiltrække nye borgere med de relevante uddannelser gennem tilbud om et attraktivt bo- og arbejdssted, herunder særligt med fokus på tiltrækning af internationalt højt kvalificeret arbejdskraft. Vækstforum Hovedstaden har fokus på begge områder, men om det er tilstrækkeligt er tvivlsomt, da virkeligheden ofte er mere kompleks end blot at skabe en attraktiv by (Winther, 2013). Skabelsen af en attraktiv by medfører nemlig en lang række problemstillinger i forhold til, hvem byen skal være attraktiv for, og hvilke elementer der skal indgå i en attraktiv by. Dette er ikke ligetil, da en satsning på den kreative klasse eller de højtuddannede kan skabe øget rumlig adskillelse, flere konflikter i byen og udfordre byens diversitet.

Erhvervsudvikling og innovation

I international sammenligning ligger Storkøbenhavn lavt mht. innovation og iværksætteri, mens byen har mange små og mellemstore virksomheder, der ikke vokser. Ifølge Vækstforum Hovedstaden (2011) har iværksættere svært ved at overleve og mellemstore virksomheder vokser ikke. Iværksætterne udgør i dag og i fremtiden langt størstedelen af de københavnske virksomheder, men få af disse virksomheder overlever mere end to år. Det er et problem for både væksten og jobskabelsen. Vækstforum Hovedstaden (2011) har især fokus på innovation gennem forskning og udvikling og samarbejde mellem virksomheder og vidensinstitutioner, hvor Storkøbenhavn halter efter andre europæiske storbyer som f.eks. Stockholm og Hamborg.

Stor blandt de små, lille blandt de store: København på kanten af Europa

Storkøbenhavn har styrke i den internationale bykonkurrence bl.a. gennem sin placering centralt i Nordeuropa og gennem sin position som nationalt center. Regionen står dog over for en række udfordringer i de kommende år, hvor især kvalificeret arbejdskraft og innovations- og konkurrenceevne kan være afgørende faktorer for den fremtidige udvikling. Hertil kommer, at tilgængelighed til stadighed vil være en udfordring for Storkøbenhavns udvikling, da byen i et større perspektiv stadig er placeret på kanten af Europa.

Kilder:

Andersen, H.T., Samson, J. & Winther, L. (2010). Kunsten at sælge et sted – stedsidentitet og branding, Samfundsøkonomen, december 2010(6): 28-32.

Hansen, H.K. & Winther, L. (2012). The Urban Turn: Cities, talent and knowledge in Denmark. Aarhus: Aarhus University Press.

Hansen, T. & Winther, L. (2011). Innovation, regional development and relations between high- and low-tech industries, European Urban and Regional Studies: 18(3): 321-339.

Vækstforum Hovedstaden (2011). Hovedstaden. Nordeuropas grønne innovative vækstmotor. Erhvervsudviklingsstrategi for hovedstadsregionen 2011-2013. Hillerød: Vækstforum Hovedstaden.

Winther, L. (2013). Bykonkurrence, vidensøkonomi og herlighedsværdier, pp. 83-95, i: Jensen, E. H., Jørgensen, G., Møller, K.H., Winther, L., Partoft, M. & Albertsen, N. (red) Den grænseløse by. København: Center for Strategisk Byforskning, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet. Download: http://byforskning.ku.dk/filer/FINAL_webvers_CSB-_gr_nsel_se_by.pdf

Artiklen er skrevet af:

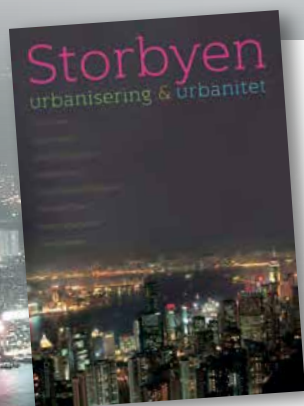
Lars Winther

Lektor, ph.d., Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Sektion for Geografi, Københavns Universitet

Yderlig kontakt:

Lars Winther
Øster Voldgade 10, 1350 København K.
lw@ign.ku.dk // www.ign.ku.dk // www.byforskning.ku.dk

Storbyen – urbanisering & urbanitet Anni Greve m.fl.

Hvad er en storby?
Hvordan opstår storbyer, og hvordan forandrer de vores samfund, miljø og bevidsthed?

Kan vi planlægge en "grøn urbanitet"? Storbyen er både farlig, forførende og et vindue ind i det moderne samfund. Denne bog giver forskellige indblik i, hvordan den kan studeres og klæder eleverne på til ekskursioner, studieture og projektarbejde i undervisningen.

224 sider
Skolepris kr. 159,-

Kloden rundt – problemstillinger i global politik Hans Branner

Udvikler Arktis sig til et storpolitisk konfliktområde? Bliver Kinas opstigning fredelig eller konfliktfyldt? Hvad karakteriserer Mellemøsten

version 2.0? Udgør skrøbelige stater i Afrika en ny sikkerhedspolitisk trussel?

Kloden rundt behandler fem centrale, geografisk afgrænsede temaer, der præger verdenspolitikken i dag.

Udkommer august 2014

Ca. 130 sider
Skolepris ca. 120,-

forlaget © columbus

www.forlagetcolumbus.dk • Tlf. 3542 0051

DAGENS GEOGRAF

Navn: Jonas Straarup Christensen

Alder: 26

Uddannelse: Lærerstuderende på 3.år

Arbejde: Tilkaldevikar i ungdomsklub,
Fast vikar på folkeskole i natur/teknik,
fysik/kemi og geografi

Fritid: Sidder i Geografforbundets
styrelse og i bestyrelsen for
Lærerstuderendes Landskreds

Jonas sejlede ved Grønland med Søværnet i 2008-10. Her på opdagelse efter smeltevandfloder og moskusokser. Ca. 3 km fra flådebasen i Grønnedal/Kangilinnuguit i Sydvest-Grønland.

[1. Hvorfor begyndte du at læse geografi?]

Jeg har været spejder siden jeg var 8-9 år gammel, så geografi har været en del af mit liv, næsten så længe jeg kan huske. Det er lige så naturligt for mig at bruge et kort og et kompas, som det er for andre at spille fodbold. Selve faget havde jeg selvfølgelig i folkeskolen, og efter sommer sluttes cirklen når jeg selv skal læse faget på læreruddannelsen.

[2. Hvad er geografi for dig?]

Geografi er en del af min opdragelse. Jeg har altid suget viden til mig, så jeg har et ret bredt kendskab til jorden, landene og hvordan der ser ud forskellige steder i verden. Kombineret med min spejderbaggrund og min store naturinteresse, er geografi en del af min mentale baggage. Geografi er opdagelse, oplysning og den der følelse, når man står på et nyt sted og bare siger "wauw".

[3. Hvem/hvad har været din største inspirationskilde ud i geografin?]

Når det kommer til at gå på opdagelse i verden, er der i min verden ingen over og ingen ved siden af Indiana Jones, selvom han er fiktiv. Det har selvfølgelig også noget med min film-smag at gøre, men jeg er sikker

på, jeg ikke er den eneste, som har gået på opdagelse med rygsæk på ryggen og tovværk over skulderen, mens jeg i mit hoved nynner "na-na-na-naah, na-na-naah, na-na-na-naah, na-na-na-na-na". Hvis jeg skal nævne en virkelig person, er jeg meget fascineret af Michael Palin og hans rejser rundt i verdens afkroge.

[4. Hvad ser du som det 'hotteste' geografi-emne i øjeblikket?]

Selvom det ikke ligefrem er et nyt emne, så synes jeg globalisering rummer mange både negative og positive vinkler og synspunkter. Jeg elsker at rejse og gør altid en dyd ud af at sætte mig ind i, hvordan det land jeg besøger, samarbejder med resten af verden.

[5. Hvor ser du dig selv om ti år?]

Om ti år er jeg praktiserende folkeskolelærer, helst med timer i alle mine 4 liniefag natur/teknik, fysik/kemi, biologi og geografi. Jeg drømmer om at blive ansat i en stilling, hvor jeg kan få tid og ressourcer til at udvikle og opfostre en stærk naturfaglig kultur i folkeskolen. Jeg er stadig et aktivt friluftsmenneske, da det i mange sammenhænge er noget, jeg kan bringe med ind i klasserummet.

VEJEN TIL STORBYENS HJERTE

Ekskursionsplan til Ydre Nørrebro, og noter om udendørs undervisning.

Af: Paul Hartvigson

Biler og busser trænger gennem viadukten. Stopper for rødt foran et rum af rivende færdsel og umage bygninger. Nørrebro Station, der krummer sig i graffitimalet funkis. Trafiklysene på Navnløse Plads sætter klumper af fodgængere i bevægelse – motorer starter, og cykler drejer lovpligtigt eller skærer sig hasarderet gennem mængden. Det er København, hvor byen er stresset og allermest sig selv.

Nørrebro Station er porten - et sammensat urbant miljø. Artiklen er skrevet som en ekskursionsplan med indlagte aktiviteter, og nogle praktiske noter og pædagogiske overvejelser til sidst. Formålet er at lære elever at fortolke og navigere i byen.

Superkile-opgaver

Artiklen refererer undervejs til et opgavesæt, som jeg har udarbejdet for Superkilens Fond i 2013. Opgaverne introduceres her, men af pladshensyn skal de findes på nettet (se links til sidst).

Opgaverne i artiklen og i sættet kan varieres til at passe til mellemniveau eller udskoling.

Faglige mål og dannelsesmål

Ekskursionens mål er, at eleverne skal lære at begå sig i byen, også hvor den er mest forvirrende. Tre dyder er nyttige i så henseende:

Rumfornemmelse: Evnen til at observere sine omgivelser og finde vej i dem. De unge skal lære at se bagved de nærmeste skilte og sammenhænge, for at verden åbner sig.

Social navigation: Der er mange slags mennesker i området, og mange mulige møder. Det er selvfølgelig svært at træne de sociale evner når eleverne er i klassekontekst.

Tidsforståelse: Bymiljøet har altid tilpasset sig tidens krav, og er fuld af bygninger og rum, der har fundet ny anvendelse. Gamle sammenhænge er

blevet bevaret, hvis de ikke var i vejen. Byens fortidige funktion, og dens udvikling gennem tid er en væsentlig faglig pointe.

Ekskursionsplan: Nørrebro Station - Superkilen

Kunsten at ankomme til Nørrebro Station

Nørrebro Station ligger hævet over gadeplan, med spor der fortsætter sydpå som højbane i niveau med 2. sals lejligheder i Bregnerødgade. Stationen er funkis af den holdbare slags, der ikke mister charmen trods kraftigt brug.

Der er desværre ikke rum og akustik til at skabe samling med en klasse. Så efter ankomst skal læreren få eleverne over på pladsen foran den gamle Lygten Station. Det vil sige ud i retning af Fasanvej, og over forgængerfeltet, forbi busholdepladserne og om bagved pølsevognen. Tag turen stille og roligt, og lad byens liv og landskab gøre sit indtryk.

Den myldrende by – øvelse i at orientere sig rumligt og historisk

Lyngsies Plads med Lygten Station udgør et lille helle

i kaos. En træformet halvabstrakt skulptur udgør centrum i en oval brostensbelægning. Det er godt med et holdepunkt når man færdes et uoverskueligt sted. Læreren kan lytte med på klassens kommentarer til omgivelserne, og bygge en diskussion op ud fra elevernes første indtryk, og gå gradvis videre til Øvelse A.

Ned ad Nørrebrogade

Gå gennem viadukten og ned ad Nørrebrogade. Hold jer på højre side af gaden (ulige numre). Når man pas-

serer Hyltebro aftager trafikken da gaden er reguleret længere fremme.

Handelsgade med op- og nedture.

Nørrebrogade var et hovedstrøg i København, selv om det lå i et lavindkomstkvarter. Men gaden havde hårde tider i 1960'erne og frem, hvor der blev udbygget storcentre i forstæderne. Her er stadig adresser, hvor den ene butik lukker efter den anden.

Der er gennemført trafiksanering på det meste af Nørrebrogade, fra Superkilen/Nørrebroparken og

Øvelse A: Fikspunkter i tid og rum

På kortet er der markeret ni bygninger – her kan du spørge om:

- Hvilken retning ligger de i (vinkel eller verdenshjørne)?
- Hvad er bygningens alder? Du kan bede om konkrete gæt, eller du kan bede eleverne om at gætte på rækkefølgen.
- Hvad er bygningens funktion?
- Hvilke bygninger er de pæneste eller grimme? Hvorfor?
- Er stedet grimt eller pænt? Hvorfor?

De ni bygninger

1. Lygten Station: bygget i 1906 som endestation (terminal) for Slangerupbanen (grundlagt i 1906 - siden 1954 er det kun strækningen til Farum der fungerer – i dag som S-tog).

2. Nørrebro Bycenter: opført i 1996 i stedet for lagerpladser på det gamle baneterræn.

3. Rebslagerhus: Almennyttige boliger fra 1943. Ved opførelsen forsvandt Alexandravej, der var præget af små lave huse.

4. Transformatorstation: opført i 1932.

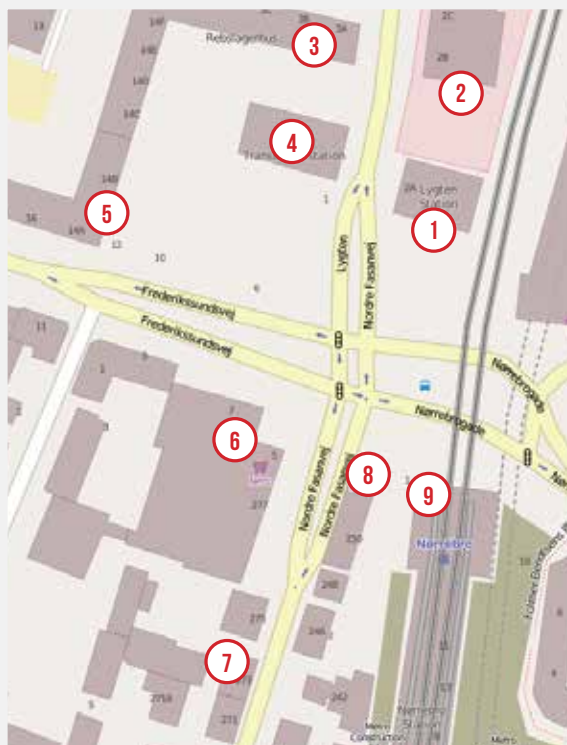
5. Lejlighedsbyggeri: bygget 1930.

6. Stormagasinsbygning: opført i 1972. Bygget af varehuskæden Schou-Epa, der krakkede året efter. Det var med hypermoderne indretning, bl.a. air-condition. Bygningen fik præmie af Københavns Kommune for forskønnelse af byen. Stilen er blevet betegnet brutalisme.

7. Beboelseshus: bygget i to etager i 1884. Da det blev opført lå det i Utterslev Sogn i en bebyggelse uden for Københavns Kommune indtil 1901. Man genfinder træk af den gamle uorganiserede bebyggelse i denne del af Nordvestkvarteret.

8. Ejendom: fra 1904.

9. Nørrebro Station: opført i 1930.

Området bærer præg af en gradvis udvikling fra 1880'erne. Fra 1930 er der en kraftig udvikling med ny infrastruktur (jernbane, transformatorstation) og boliger af god standard. Der var en aktiv statslig investeringspolitik under verdenskrisen i 1930'erne. Senere er hovedsagligt indkøbsmulighederne blevet udbygget (centerfunktioner).

Industrien havde præget området gennem dets udvikling, men den forsvandt fra 1950'ernes slutning. Der er eksempler på det i området ved Superkilen.

næsten hele vejen til søerne. Mange lokale er glade for det – især når de ikke er i bil. Nørrebro Handelsstandsforening kritiserer tiltaget for at skade handelslivet.

I dag giver gaden et blandet billede, med genbrugsbutikker, gaveboder, guldsmede, og shawarma-barer. Mange butikker på Nørrebrogade er dansk-arabiske. Så for nogen grupper i Danmark er gaden et meget vigtigt handelsstrøg.

Nørrebros Hjerte: Sprog og Mangfoldighed

Vi er, hvor cykelruten krydser Nørrebrogade. Nørre-

Nørrebros Hjerte skulpturen med indskrifter på 11 sprog. Russiske og kinesiske tegn er repræsenteret på neonstanderne i baggrunden, på Den Røde Plads, der er del af Superkilen.

broparken løber mod sydvest herfra, og Superkilen mod nordøst, og det hele er anlagt, hvor den gamle Nordbane løb frem til 1930.

Lige ved cykelruten står Bjørn Nørgårds skulptur Nørrebros Hjerte, med indskrifter på 11 sprog. Hjerteret der kroner soklen er lavet af våben samlet i en frit-lejde-aktion efter en ung mand var blevet dræbt mens der var bandeopgør i bydelen.

Superkile-sættet: Opgaven omhandler mangfoldigheden i sprog, i kvarteret og på et mere ambitiøst plan, relationen mellem voldens og kunstens sprog. De globale referencer er overalt i området, med Café

Øvelse B: Butikker før og nu

Her er en liste med, hvilke forretninger der var i 1960 på strækningen Hyltebro (245) og ned til Nørrebroparken (217).

- Nr. 245: Skræddermester; Strømpeboden; Viktualiehandler; Parfumehandler
- Nr. 243: NK Herrekonfektion
- Nr. 241: Autohandler
- Nr. 239: Nora motor autohandler
- Nr. 237: Frisørinde
- Nr. 233: Skotøjshandler
- Nr. 231: Skrædderi; Quickvask; Damefrisør; Handskeforretning; Nora Bio; Blomsterhandler; Danselærerinde; Manufakturhus
- Nr. 229: Butiksmontering; Skrædderforretning
- Nr. 227: Trikotagehandler
- Nr. 223: Viktualiehandler
- Nr. 221: Fiskehandler; Viktualiehandler
- Nr. 221: Kolonialhandel; Boghandel
- Nr. 217-219: Modelsnedkermester; Vognmand
- Nr. 213: Manufakturforretning Esrom; Gule kiosk; Symaskine; Skotøjshandler; Ur-import; Læderhandler

Mulighed 1:

Kopier listen – og få eleverne til at skrive ned, hvad der er på adresserne nu. Det tager tid, men kan også lede til kontakt med folk på gaden.

Mulighed 2 (Den nemme):

Brug listen som egne noter, og gå til nr. 231. Det var komplekset omkring Nora Biografen, bygget i 1935, og omgivet af eksklusive små forretninger i indgangspartiet. I 1977 blev den nedlagt, og husede i mange år AOF, og i dag er her Elgiganten. Her kan du gå ind (der er god plads) og have klassen til at gætte på, hvad bygningen oprindeligt var indrettet som.

På basis af det, kan I diskutere forretningslivet før og nu. Måske kan man trække på elevernes egen viden om steder der lukker og nye steder der åbner – og puste til den historiske bevidsthed.

Castro, Boy's kebab og neonstandere med russisk og kinesisk skrift ovre på Superkilens Røde Plads.

Skulpturen kan også bruges som et fikspunkt, og som en overgang fra en del af ekskursionen til den næste. Og mon ikke de unge mennesker har brug for en ordentlig pause nu?

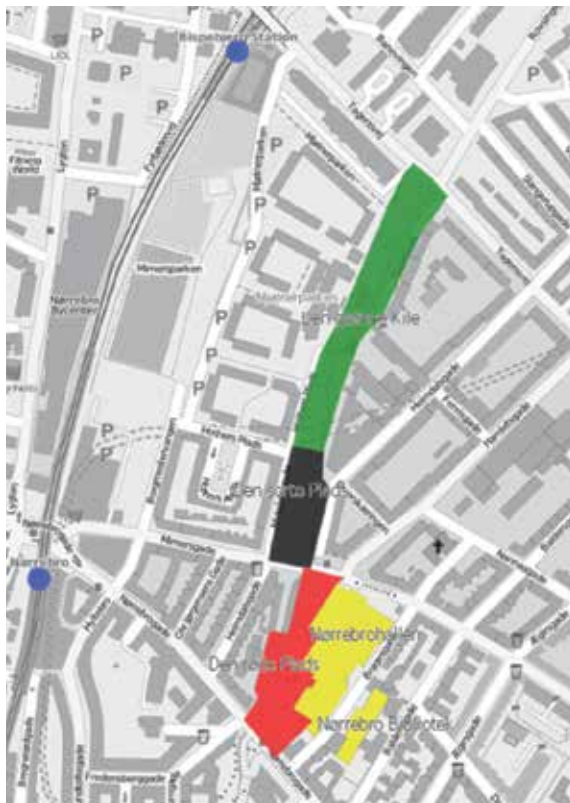
Fortidens spor i nutidens by

Hele forløbet med Nørrebroparken og Superkilen er i en tidligere industriel byudkant. De smalle og langstrakte parker er del af et gammelt jernbaneterræn, produktionens- og transportens logik har skabt rammerne for det nuværende byrum. Nørrebrohallen var sporvognsremise, og en vigtig del af byens infrastruktur. Det springer i øjnene når man gøres opmærksom på det. I øvrigt er både Nørrebroparken og Superkilen planlagt ved borgerinddragelse. Og begge projekter har været omdiskuterede (se: links til sidst).

Superkilesættet: Opgave 7 og 8 omhandler byens historiske udvikling, med brug af historiske fotos, og Geodatastyrelsens kortfunktion, hvor man kan sammenligne historiske og nye kort.

Fig. 3. Superkilen. ▼

Link til kort: www.siri.biks.dk/superkilen/superkilekort.png

Nærmere om Superkilen

Superkilen er en smal strimmel af København, hvor den store verden bryder igennem. Området gør opmærksom på sig selv med sine farver og varierede udstyr – over 100 genstande udvalgt fra hele verden. Den rummer bænke, skraldespande, borde og kloakdæksler fra forskellige byer og lande. Superkilen indbyder til dagligt ophold og samvær, og den er tit scene for begivenheder og fejring.

Superkilen opstod i samarbejde mellem arkitektfirmaet Bjarke Ingels Group (BIG), kunstnergruppen Superflex og landskabsarkitekterne Topotek1. Det er et markant projekt, der både er blevet hædret med præmier, og har været meget omdiskuteret.

Superkilen strækker sig 750 meter gennem Ydre Nørrebro, fra Nørrebrogade til Tagensvej, og er opdelt i Den Røde Plads mellem Nørrebrogade og Mimersgade, hvor Nørrebrohallen også ligger. Den Sorte Plads ligger ved Mimersgade, og slutter i en stejl bakke lavet med jord fra Palæstina. Den Grønne Kile løber herfra og frem til Tagensvej, med byggeriet Mjølnerparken langs sin nordvestlige kant.

Fri leg og øvelser på Superkilen

Superkilen er højdepunktet på ekskursionen. Fra at være underlagt trafikken, vil eleverne have fri bevægelighed i et langstrakt og meget varieret rum. Det er oplagt at finde sig tilrette i rummet – hvad enten det er at løbe løbsk eller hænge ud.

Superkilen har potentiale som læringsrum, især som et markant rum, der kalder på opmærksomheden. Det vil gøre det let at fokusere elevernes opmærksomhed på de særlige genstande. Men indretningen gør det også tydeligt, at byens rum er skabt ud fra bevidste valg – og ikke kun opstår af sig selv. Og den "normale" byindretning er også et valg. Bevidst-

Resurser omkring Superkilen

Nørrebrohallen: Den gamle remise er hjemsted for 2200 Kultur, der også administrerer begivenheder på Superkilen. Her er toiletfaciliteter og café.

Bragesgade: Her ligger Nørrebro Bibliotek, hvor der er et par toiletter. Begge steder kan der være plads til kort gruppearbejde.

Nørrebrogade: Ved Nørrebrogade er der talrige butikker og fastfood muligheder.

heden om vores indflydelse på omgivelserne er et dannelsesmål på Superkilen.

Afgang fra Nørrebro

Hvis turen ender ved Tagensvej, er den nærmeste S-togsstation Bispebjerg. Hvis man vil undgå det myldrende Nørrebro Stationsområde fra starten, kan man vælge at ankomme hertil, og tage aktiviteterne på Superkilen som den første del af ekskursionen.

Superkilesættet

Der er i alt otte øvelser beregnet fra 4.-10. klasse, med noter til eventuelt at justere niveauet.

- Øvelse 1 og 2: Huskeøvelse og Fotojagt på basis af fotos fra Superkilen. Øvelsen har især en aktiverende og rekreativ karakter, men kan også bruges til at fokusere opmærksomhed.
- Øvelse 3: Forhindringsløb. Eleverne definerer rammerne for et løb, der inddrager Superkilens genstande.
- Øvelse 4: Find ud af hvor genstandene kommer fra og placer dem på Verdenskortet.
- Øvelse 5: Genstandsfortælling der bruger Superkilens app eller hjemmeside med historier om genstandene.
- Øvelse 6: Med udgangspunkt i "Nørrebros Hjerter" skulpturen (se herover)
- Øvelse 7 og 8: Øvelse om historisk geografi med brug af gamle billeder og Geodatastyrelsens "Historiske Kort" funktion.

Øvelserne ligger på www.superkilen.dk, og på forfatterens egen hjemmeside under www.byvandring.nu/skole/superkilen

Om udendørs undervisning

Udendørs undervisning er en udfordring, som det hedder på moderne dansk. Derfor er der mulighed for læring, både for dig og dine elever.

Tips og overvejelser:

Hastighed

Beregn en hastighed på 1,5 - 2 km i timen. Det giver plads til at stoppe op og tage diskussioner. Det kommer også an på klassens alder og motivation, og hvor trafikeret og komplekst byrummet er.

Position

En gang imellem skal du standse op og fortælle om omgivelserne. Det er vigtigt at vælge et roligt sted. Du skal gerne kunne stå med ryggen til det du taler om, så klassen kan se det. Du må gerne stå lidt ude til siden i forhold til objektet. Det er tingen, der skal i fokus og ikke læreren. Hvis det er noget I skal disku-

tere kan du rykke dig til at stå på sidelinjen i forhold til klassen. Det kan være en udfordring at holde stabil øjenkontakt med elever, der legitimt kan bevæge på sig mens du taler.

Lyd

Der skal ofte tales højt. Og man skal passe på, hvor man stiller sig. Det er godt at stå med vinden i ryggen så dit publikum kan høre dig. Men så er det naturligvis sværere for dig at høre dem. Hvis der er meget larm kan du kalde klassen tættere sammen, så alle kan høre.

Usikkerhed

Eleverne er på usikker grund, når de er ude. De velkendte fysiske og tidsmæssige rammer er ikke i kraft. Det er vigtigt, at eleverne er på sikker grund omkring nogle ting: hvornår den næste pause er, hvor langt de skal gå. Hvis de er usikre på planen, bliver de stressede og uopmærksomme. De skal fornemme at der er styr på tingene.

Distraction

Byens rum er fuld af bevægelse og lyde der kan distrahere eleverne. Det udfordrer også koncentrationen at færdes i en serie ukendte rum. Det er vigtigt at give eleverne tid til at finde sig til rette, før du leverer dine vigtige pointer. Det som man prøver at ignorere bliver særligt distraherende. Hvis pølsemanden kommer med sin vogn, så stop op og se på det, det er del af oplevelsen. Kommer der larm fra en trykhammer – så skal du signalere at det er der. Det er en anerkendelse af dagens orden i byen.

Sameksistens

Byen byder på direkte og indirekte møder. Måske skal I dele pladsen med en børnehave på udflugt. Gensidig øjenkontakt med pædagogen skaber rum for et godt samvær. Måske står der en påfaldende type og kigger på jer. Du kan anerkende hans tilstedeværelse, og fortsætte med dit arbejde. Livet i det åbne kræver, at vi deler rum og anerkender. Det er en vigtig erfaring og kompetence at udvikle.

Fælles for dette er, at du skal samle klassen om en oplevelse af omgivelserne, og en fornemmelse for dem. Når distractionerne er konkrete og håndgribelige, kan de være nemmere at håndtere for nogle elever.

Ændring af roller

Når du er ude af klasselokalet, fungerer du anderledes som lærer. Hvor meget af din lærerpersona er bundet op på de normale redskaber og fremgangsmåder på

Paul Hartvigson, artiklens forfatter, med skolebørn og hjerteskultur

skolen? Hvordan kan du bruge en ekskursion til at udvikle dig pædagogisk?

Eleverne vil reagere forskelligt, og det kan være der er nogen andre, der bliver bidragende end i klasselokalet. Du kan være parat til at udnytte de dynamikker, der opstår i den nye sammenhæng.

Tak til Guldbergs Skole for test af øvelser.
Sanne Harder for kritik.

Hav en god ekskursion i byen!

Øvelse C: Xtra Opgaven

Du kan sætte eleverne til at lave enquete med folk i butikker og folk på gaden. For eksempel om de bor i kvarteret, eller er taget dertil for at handle.

Et andet muligt spørgsmål er om folks holdning til trafiksaneringen – f.eks. hvad synes folk på gaden? Hvad synes de forretningsdrivende?

Et tredje spørgsmål kan omhandle brugernes holdning til superkilen. Her er formålet hovedsagligt at få eleverne til at interagere med omgivelserne, ved at give dem en undskyldning for det.

Kilder:

Nørrebro Bydelsatlas, Miljø- og Energiministeriet 1996.

Kraks Vejviser 1960.

Lars Cramer-Petersen, Frederikssundsvej, Bønshøj museum 1994.

Jeg anbefaler denne artikel, i fraværet af et teoretisk afsnit: Andreas Lieberoth: Hukommelsessystemer og oplevelseslæring. Hvordan forvandler hjernen episoder til semantisk viden? (Cursiv, Aarhus Universitet, 2013)

www.superkilen.dk

- Hans Kragh Jacobsens film 'Shiskebab' om Superkilens og den omgivende debat www.vimeo.com/81501467

www.bjoernnoergaard.dk/da/noerrebroshjerte

En samling baggrundsartikler om området ligger på www.byvandring.nu/vejviseren/udfordringen

Artiklen er skrevet af:

Paul Hartvigson

Historiker, meritlærer i geografi, Tdl. rejseleder i "Den Nye Verden". Underviser turistføreruddannelsen på RUC

DE FORENEDE NATIONER SAMLES I KØBENHAVN

Københavns status som et internationalt knudepunkt bekræftes af den nye FN By i Nordhavn, hvor otte FN-organisationer og knap 1000 ansatte fra hele kloden holder til.

Af: Eva Egesborg Hansen

"- Jeg er ydmyg og føler mig privilegeret ved at arbejde i FN Byen. Jeg kommer fra byggeindustrien og forstår, at det er vigtigt at blive belønnet med et LEED Platin-certifikat og modtage EU-kommissionens Green Building Award, og at det er på linje med vores initiativer inden for bæredygtighed."

Sådan lyder beskrivelsen fra Asma Syed, der er kommet hele vejen fra Canada for at arbejde hos FN-organisationen UNOPS i UN City. Hun er et godt eksempel på, at København med opførelsen af FN Byen, der også går under navnet UN City, på ny har markeret sig som en international storby. FN Byens to afdelinger, Campus 1 og Campus 2, huser 1250 ansatte fra 104 lande, et kludetæppe af nationaliteter, der blot bevidner Københavns status som internationalt knudepunkt. København er nemlig blevet det sjette største samlingspunkt i den vestlige verden for FN og er dermed i samme liga som byer som New York, Wien, Rom, Paris og Geneve, hvor FN også har placeret store hovedkvarterer.

FN Byen (Campus 1) er hvid, stjerneformet med otte spidser og blandt de mest miljørigtige af sin art

i Skandinavien. Campus 1 er placeret ud til vandet i Nordhavn, og det karakteristiske design med de otte spidser er et smukt syn for rejsende på vej fra Nordsjælland med toget ind til København. Ankommer man i stedet til København ad vandvejen via DFDS' færger, tilbyder den hvide bygning en arkitektonisk velkomst normalt forbeholdt turister på vej ind til Sydneys bykerne med båd. Ligesom det ikoniske referencepunkt i havnen i Sydney er FN Byen tegnet af danske 3XN og efterlader et smukt visuelt indtryk. Bygningens form fungerer som et klart, genkendeligt referencepunkt, der, nøjagtig som FN, strækker sig mod alle verdenshjørner.

Bygningen kombinerer på fin vis to forskellige behov. Behovet for at kunne tilbyde en tryk arbejdsplads for de ansatte med et tilstrækkeligt niveau af sikkerhed, samt et behov for at fremstå åben og imødekommende for København. Bygningen er derfor placeret på en kunstig ø ud for Nordhavn, hvor den er synlig fra land og virker åben og imødekommende for byen, men samtidig af sikkerhedshensyn er adskilt fra land af en voldgrav.

FN Byen er placeret i Nordhavn, et område i

Foto: Adam Mørk

rivende udvikling. Ud over Metroen, som skal køre til Nordhavn om få år, skal området frem mod 2022 udvides med næsten 20 millioner kubikmeter jord, der skal fyldes i Øresund og dermed give mulighed for yderligere anlægsarbejder. Målet er, at Nordhavn frem mod 2050 skal have 40.000 indbyggere og lige så mange arbejdspladser. FN Byen er blandt de første opførte bygninger i området, men lige nord for adskilt af vand ligger to 59 meter høje siloer, der er omdannet til spritnye kontorer. Kontorerne er bygget uden på siloerne i 24 meters højde og giver således en imponerende udsigt fra FN's bygning. I løbet af de næste år vil de to nye bygninger efter planen få selskab af en række andre ambitiøse byggeprojekter, blandt andet to kontortårne, et på Marmormolen og et på Lange-linie, der skal forenes med en gangbro i 65 meters højde henover Oslofærgens indsejling.

FN-organisationerne peger selv på, at der er mange fordele ved placeringen i København: Den højtuddannede arbejdskraft; infrastrukturen; det velfungerende samfund; sikkerhedsniveauet samt placeringen i en central tidszone, der gør det muligt at arbejde parallelt med de primære indsatser i Afrika og Mellem-

østen, men også at nå kollegaer i Asien og Amerika i løbet af en arbejdsdag. Samtidig er placeringen naturlig i forhold til de nordiske lande, der er vigtige og konstruktive samarbejdspartnere og store donorer til FN.

Fakta

Om FN Byen:

- FN Byen huser i øjeblikket godt 1250 ansatte fra 104 forskellige lande.
- Bygningen er LEED-certificeret til platin, hvilket understreger den miljørigtige konstruktion. FN Byen vandt desuden en EU GreenBuildingAward efter at have halveret sit estimerede energiforbrug.
- 1400 solpaneler og brugen af koldt havvand til at nedkøle bygningen betyder, at el-forbruget er 30 pct. lavere end for andre kontorbygninger af samme størrelse.
- Innovative vandhaner og opsamling af regnvand betyder, at bygningens vandforbrug reduceres med mere end 60 pct.
- Bygningen huser i øjeblikket 8 FN-organisationer.

Den karakteristiske stjerneformede bygning, FN Byens Campus 1. Foto: UN City

FN Byen styrker Københavns grønne image

Den nye stjerneformede bygning på kajen i Nordhavn passer desuden godt til Københavns ry som en storby, der prioriterer bæredygtighed og design højt, og til Danmarks position som et af verdens foregangslande, når det drejer sig om at reducere udledningen af CO₂.

"FN Byens avancerede energieffektivitet underbygger på bedste vis Danmarks og FN's målsætninger om aktivt at arbejde for en bæredygtig udvikling indenfor miljø og klima, siger handels- og udviklingsminister Mogens Jensen (S)."

Det har været vægtet højt, helt i tråd med FN's principper, at bygningen skulle skille sig positivt ud som miljørigtig og bæredygtig. United Nations Environment Programme må nødvendigvis have til huse i en miljørigtig bygning, og sådan skulle det da også blive.

Allerede under opførelsen var der stor fokus på bæredygtigheden, og derfor er alle materialerne til bygningen hentet mindre end 800 km fra kajen på Nordhavn, hvilket har medvirket til at sænke udled-

ningen af drivhusgasser ved transport af materialerne. Træet, der er brugt i de smukke auditorier, er også hentet fra bæredygtige skove.

Det er desuden lykkedes at reducere bygningens energiforbrug med 55 pct. i forhold til de første estimater for bygningen, blandt andet ved hjælp af 1400 solpaneler på taget af bygningen og brugen af koldt havvand til at regulere temperaturen om sommeren. Derudover samler bygningen godt 3.000.000 liter regnvand op om året, der bruges til at skylle ud i bygningens toiletter og dermed reducerer vandforbruget ganske markant.

Vandforbruget begrænses yderligere af, at bygningens toiletter og håndvaske er designet til at bruge mindst muligt vand. Det resulterer i, at FN Byen bruger hele 60 pct. mindre vand end andre lignende bygninger. Helt i tråd med danske traditioner gør FN Byen også et stort nummer ud af at genbruge så meget som muligt for at spare på ressourcerne, og FN samarbejder med et firma, der bruger det organiske affald til gødning eller til biogas, mens ting som papir, pap og glas bliver genbrugt i samarbejde med Køben-

havns Kommune.

Derudover forsøger FN at reducere bygningens effekt på det omkringliggende miljø ved at reducere skaden fra vand, der løber af bygningen. Det sker ved anlæggelse af grønne tage, hvor planter og vegetation opsamler vandet.

Alt i alt gør FN Byen sig positivt bemærket på alle de fem punkter, som LEED (Leadership in Energy and Environmental Design) bruger til at vurdere bygningers miljørigtighed og bæredygtighed, og det har medvirket til at give bygningen et LEED-platinstempel, som er den højeste energicertificering. EU-kommissionen har også hædret bygningen ved at tildele den en GreenBuildingAward for nye bygninger i 2012. Præmierne er fuldt og helt i tråd med FN's mål om at være miljøbevidst og aktivt bidrage til et renere, mere effektivt og mere bæredygtigt energiforbrug. Dermed lever FN Byen ikke blot op til Københavns grønne image, men bidrager aktivt til at styrke Københavns position som en af de byer i verden, hvor miljøet er i højsædet.

Hvordan bidrager FN Byen til København?

Udover branding af den danske hovedstad og den viden, som de 1250 ansatte på Marmormolen besidder, så har FN Byens tilstedeværelse også en gavnlig

effekt på den danske økonomi.

"FN Byens tilstedeværelse styrker Københavns brand som globalt orienteret storby. Her nyder FN godt af den geografiske placering i en central tidszone, en velfungerende infrastruktur med flyforbindelser til hele verden og nem adgang til højtuddannet personale, siger handels- og udviklingsminister Mogens Jensen (S)."

Dansk Industri lavede i 2011 en analyse af danske virksomheders salg til FN. Konklusionen på daværende tidspunkt var, at danske virksomheder med stor succes har formået at skabe sig et marked for salg af varer og tjenesteydelser til FN, samt at der er potentiale for at øge den danske markedsandel i årene fremover. Og det er især de FN-organisationer, som er til stede i Danmark, som køber ind hos danske virksomheder.

Ser man på FN som helhed, så sælger de danske virksomheder årligt varer til FN-organisationer for 2,6 mia. kr. Det svarer til vores eksport til eksempelvis Brasilien eller Indien. Danmark er faktisk et af de 10 lande, som FN handler allermest med. En konsulentundersøgelse fra 2005 viser, at den nationaløkonomiske værdi af FN's tilstedeværelse i København er nogenlunde 7 gange så stor, som den danske stats udgifter ved værtsskabet. En lignende undersøgelse foretaget af Øresundsinstituttet taler oven i købet om langt større fordele.

FN Byens tilstedeværelse kan også mærkes på værdien af Danmarks brand. Med etableringen af et knudepunkt, hvor hundredevis af erfarne FN-ansatte har deres daglige gang, er der også skabt basis for at tiltrække flere vigtige internationale profiler og organisationer til møder i København. Dermed vil betydningen af den stjerneformede bygning på kajen blot vokse i takt med, at kendskabet til den bliver mere udbredt og det vil kun gøre København mere attraktiv – en win-win situation for FN og de danske værter.

Kronen på værket af 57 års arbejde

Der er også et historisk aspekt, der har haft en stor rolle i valget af København som vært for FN Byen. FN Byen er nemlig langt fra FN's første spadestik i København. Den første FN-organisation i Danmark var World Health Organization (WHO), som etablerede sit europæiske regionalkontor i København i 1956. Siden da har syv andre FN-organisationer slået sig ned i den danske hovedstad, senest UN Women. FN-organisationernes samarbejde har gjort København til et vigtigt knudepunkt for indkøb på tværs af FN's organisati-

Fakta

Om FN organisationerne i København:

- United Nations Development Programme (UNDP) er FN's globale udviklingsprogram, der arbejder med nationale partnere for at styrke demokrati samt bæredygtige og legitime institutioner, der kan forbedre folks liv.
- United Nations Environment Programme (UNEP) er FN's centrale organisation for miljø og bæredygtig udnyttelse af verdens naturressourcer.
- United Nations Children's Fund (UNICEF) er FN's børnefond og arbejder for at forbedre børns liv i 190 lande verden over.
- United Nations Population Fund (UNFPA) arbejder for en verden, hvor alle graviditeter er ønskede, alle fødsler er sikre og hvor unge mennesker får deres fulde potentiale opfyldt.
- United Nations Office for Project Services (UNOPS) har som mission at styrke kapaciteten af FN-systemet og dets partnere til at skabe fred og udføre humanitært såvel som udviklingsarbejde for folk i nød.
- UN Women arbejder med at styrke ligestilling mellem kvinder og mænd, og forbedre kvinders levevilkår og selvstændighed.
- United Nations World Health Organisation (WHO) beskæftiger sig med sundhed og har blandt andet ansvaret for at føre an i sundhedsspørgsmål og yde teknisk støtte til verdens lande.

oner og spillet en rolle for valget af København som hjemstavn for FN Byen. Den danske storby er nemlig også tiltænkt en anden funktion end rollen som smart, miljøbevidst og fashionabel storby; rollen som indkøber og lager.

Ikke langt fra den karakteristiske stjerneformede bygning (FN Byens Campus 1) med sine otte spidser står nemlig en anden, og mindst lige så vigtig bygning (FN Byens Campus 2). Her er der opført et fuldautomatisk lager, der huser UNICEF's Forsyningsafdeling.

UNICEF's Forsyningsafdeling. Foto: Adam Mørk

Lageret har plads til 36.000 kubikmeter varer svarende til godt 36.000 paller indeholdende livsvigtige forsyninger til børn i hele verden i form af medicin, undervisningsmaterialer, telte, tæpper og meget mere. Ved hjælp af stordriftsfordele, vil FN spare vigtige ressourcer ved at købe stort ind og samle det hele et sted – nemlig på kajen i Nordhavn – før forsyningerne sendes ud til børn i hele verden, der har akut brug for hjælp. Ved hjælp af otte højteknologiske robotkraner og mere end 300 UNICEF-ansatte har FN Byens Campus 2 kapacitet til at sende ikke mindre end 1500 paller med livsvigtig nødhjælp afsted om dagen.

Organisationen UNOPS, der er FN's kontor for projektservices og har sit globale hovedkontor i København, er tiltænkt en vigtig rolle i den proces, og det er også i rollen som knudepunkt, at København førhen har været essentiel for FN. Bindeleddet bliver blot styrket af, at de otte FN-organisationer nu lever under samme tag og kan nyde godt af hinandens styrker. Det har desuden været en vigtig del af formålet, at Danmark ved at huse den nye FN-bygning kunne høj-

ne sit bidrag til FN ved at bidrage til at øge samarbejdet og synergien, ikke bare internt i organisationerne, men også på tværs af kulturer og organisationer.

- Det er en smuk bygning der fostrer samarbejde på tværs af organisationerne på alle niveauer – fra højteknologisk udstyr, der hjælper ved virtuelle møder med kolleger i andre regioner og organisationer, til uformelle samtaler ved kaffemaskinen, siger Liliana Yanovska, der har taget turen fra Rusland til FN Byen for at arbejde med sundhed hos World Health Organization.

Ud over samarbejdet skal det administrative arbejde effektiviseres ved at flytte de otte FN-organisationer, der førhen var spredt på forskellige adresser rundt om i byen, ind i samme bygning. Samlingen har ikke kun været et ønske fra dansk side, men ligger også i tråd med FN's initiativ, "Delivering as One." Initiativet har til formål at trimme FN's indsats rundt om i verden og gøre arbejdet mere sammenhængende og effektivt på tværs af FN-organisationerne. Den nye FN By er således blot et enkelt eksempel på, hvordan FN over hele verden har forsøgt at ændre sin organisation for bedre at kunne drage nytte af de forskellige organisationers

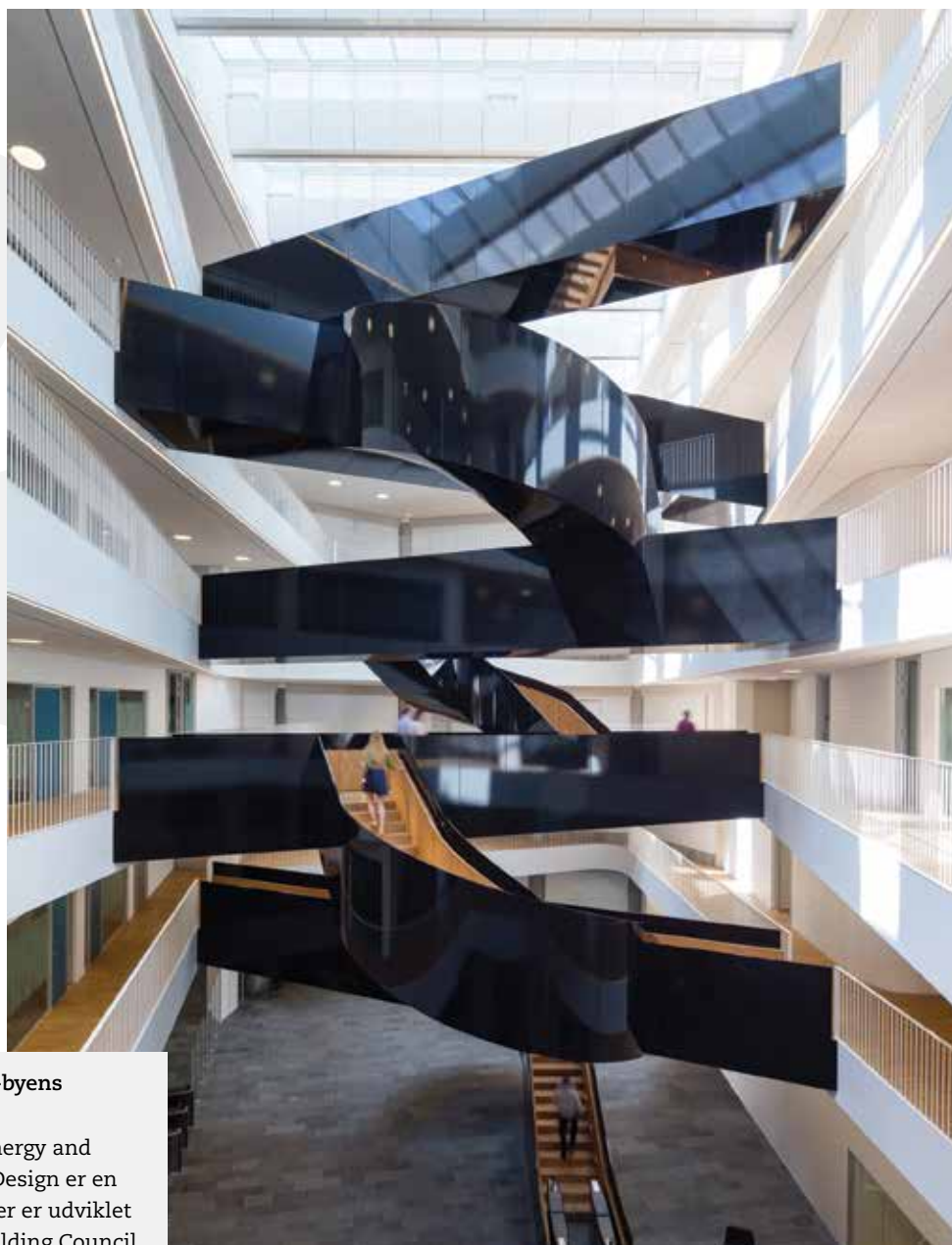
komparative fordele. Formålet med initiativet, og med beslutningen om at samle FN's otte danske organisationer under samme tag, er i sidste ende at levere en bedre hjælp til nødlidende befolkninger verden over, både efter humanitære katastrofer og i det lange løb. Men for Danmarks internationale image, den danske økonomi og den danske talentmasse har det også en stor sidegevinst.

Artiklen er skrevet af:

Eva Egesborg Hansen

Public Diplomacy og
kommunikationsrådgiver
hos FN Byen.

FN Byens store sorte trappe. Foto: Adam Mørk

Fakta

Om LEED og FN-byens miljøprofil.

Leadership in Energy and Environmental Design er en karakterskala, der er udviklet af U.S. Green Building Council. Organisationen gennemfører uafhængig verificering af bæredygtigt byggeri inden for fem kategorier over hele bygningens levetid:

- Bæredygtige byggepladser
- Vandeffektivitet
- Energi og atmosfære
- Materialer og ressourcer
- Indeklima

Forsidebilledet viser FN Byen på Marmormolen i Nordhavn i København. Bygningen er tegnet af arkitektfirmaet 3XNielsen. Vandet, der adskiller de to moler, er en del af bygningens diskrete sikkerhedssystem, og bag den kobberfarvede del af bygningen ligger kantinen.
Fotograf: Adam Mørk

FIND VEJ

Og find **bag om** byen

Af: Anne Marie V. Kamilles

Find vej i Danmark' er navnet på et motions- og formidlingskoncept, som tager afsæt i orienteringssporten. Traditionelt udspiller sporten sig i skoven, men med den såkaldte foto-orientering, er den flyttet til byen og kan bruges til at fortælle historier.

Orientering handler om at finde vej ved hjælp af et kort. Ligesom en skattejagt. Kortet leder dig rundt til de indtegnede poster på kryds og tværs af terrænet. Kortet er specialtegnet efter en international standard og hver en detalje, hvert grøfteknæk og hver større sten er tegnet ind på kortet. Oftest skal posterne tages i en bestemt rækkefølge, og så gælder det ellers om at tage de rigtige vejvalg for at nå hurtigst i mål.

Helt så hurtigt behøver det ikke at gå i en foto-orientering, der bestemmer du selv tempoet, men grundidéen er den samme. Kortet fører dig gennem baggårde og gamle gader, til spændende historiske lokaliteter og seværdigheder, og undervejs kan du blive klogere på det du møder.

Find vej i Danmark

Mere end 200 steder i landet er der lavet tilbud om gør-det-selv orientering, enten som foto-orientering, eller med fysiske poster og kort, som kan printes gratis fra www.findveji.dk.

Mest udbredt er ruter med faste poster. Faktisk er der over 5000 pæle med hver sin unikke kode rundt omkring i de danske skove. Vi har ingen statistik på, hvordan og hvor meget de forskellige områders Find vej ruter anvendes. Men vi har en 'Hall of Fame', hvor de øverste fem personer har fundet over 18.000 poster tilsammen. Det er ikke så lidt. De danske orienteringsklubber står bag de lokale projekter. Alene bag korttegningen ligger der hundredevis af frivillige timer.

Geografforbundet har i forbindelse med Geografweekend 2014 i København allieret sig med Lyngby Orienteringsklub, og givet sig selv den udfordring at frembringe en foto-orientering, som får navnet 'Find vej i Glyptotekkvarteret'. Her er ruten lagt, så man føres gennem flere hundrede års byudvikling. Hver post er suppleret af en beretning, og 'Find vej i Glyptotekkvarteret' er et rigtig fint eksempel på, hvordan konceptet egner sig til geografisk formidling.

Hvad går det ud på?

Når man er af sted på en foto-orientering, har man kortet med de indtegnede og nummererede poster med sig samt et tilhørende ark med fotos af de udvalgte lokaliteter (posterne). Til hvert billede er der knyttet et bogstav. Det gælder så – i al sin enkelthed – om at matche en lokalitet

Fig. 1. En af posterne på ruten, som eksempelvis kunne give afsæt for en introduktion til matrikelsystemet i Danmark. Foto: Mette Starch Truelsen.

med et billede. Når man har fundet frem til én af de markerede poster på kortet, kigger man sig omkring, og sammenligner bybilledet med de små fotografier. Bogstavet for det korrekte foto noteres ud for den rigtige post i et lille skema. Når man kommer hjem, kan man via hjemmesiden findveji.dk kontrollere, om man har kortlagt sin rute korrekt.

Find vej med mobilen

Man kan også på nogle af turene få fortællinger og tilhørende opgaver direkte på mobilen. Man skal stadig finde vej med kortet, men indtastes postens kode (kombinationen mellem postens nummer og billedets bogstav) udløses informationer eller opgaver på mobilen. Systemet holder styr på point, så flere på samme mobil kan konkurrere på viden, eller der kan laves hold med flere mobiler, som også konkurrerer på tid.

Hvordan kan 'Find vej' bruges i undervisningen?

Der er meget geografi i at finde vej på et kort. Og kortet, som bærer af utallige informationer, kan angribes fra så mange vinkler, at det kunne bruges i undervisningen i mange fag, ikke alene geografi, også f.eks. sprog og billedkunst. Men det, som kan gøre formidlingen af kortet og eksempelvis byen, dens geografi og historie særligt nærværende er, at formidlingen sker, mens man er fysisk til stede på lokaliteten, og at man selv har navigeret frem dertil.

En måde at anvende en foto-orientering i undervisningen kan også være at lade eleverne eller de studerende selv udarbejde historierne til posterne. Det kan være interessant at se, hvilken vinkel de vælger, eller emnet kan afgrænses på forhånd. Man kan selvfølgelig også arbejde rent naturvidenskabeligt med kortet og kortlæsning med f.eks. målforhold og afstandsbedømmelse- og måling, hvor posterne byder på opgaver af sådan karakter.

Ruten kan også lægges ud på et historisk kort. Udfordringen bliver at se, hvor mange omveje man må tage for at finde frem til posterne. Det gir en sjov vinkel på byudvikling.

Konceptet kan give nogle praktiske redskaber til udeundervisning, og det lægger op til tværfaglighed med mulighed for at kombinere fag som idræt/geografi, geografi/historie, geografi/matematik, osv. På findveji.dk ligger en række ark med beskrivelser af tværfaglige aktiviteter, målgruppe, tidsforbrug, hvilke trinmål de løfter osv.

Hvordan laver man en foto-orientering?

Kortet: Det er relativt enkelt at lave en foto-orientering. Kortet behøver ikke være et specialtegnet orienteringskort. Når det foregår i byen, er der så mange

Fig. 2. www.findveji.dk. Bag hver prik gemmer sig et Find vej tilbud.

detaljer at orientere efter, at man godt kan bruge kort fra Google eller en anden gratis tjeneste. Som geograf må jeg dog slå et slag for, at man ikke helt glemmer æstetikken i kortet, en dimension som tilsyneladende ikke vægtes ret højt hverken i GIS eller hos Google. Posterne kan tegnes ind i hånden, men der findes også gratis software, f.eks. 'purple pen' som kan tegne postcirklerne ind på kort i diverse formater. Programmet kan også måle længden af den indlagte rute.

Billederne: For at det ikke skal blive for nemt, især for lokalt kendte, foreslås det at bruge nærbilleder af de udvalgte elementer. Bliver det for nemt kan man sidde hjemme i sofaen og bestemme de forskellige fotos placering på kortet. Og det er jo meningen, at man skal ud i geografien og lære noget!

Formidling: Formidlingen kan laves som tekst og gengives sammen med billedet. Man kan også sætte en QR kode ind, som når den skannes fører til et site, hvor uddybende formidling findes.

Som omtalt er findveji.dk bygget op, så formidlingen kan tilgås med mobil eller tablet direkte ved posten. Til undervisningsbrug kan lærere få et eget login og adgang til at lave såkaldte 'mobil-quiz'. Dvs. oprette ruter og lægge formidling ind på samtlige eksisterende poster i landet. Formidlingen kan have form af tekst, men også billeder, lydclip eller links til video kan tilknyttes posterne.

Med støtte fra Nordea-fonden og Friluftsrådet er der ydermere udviklet en app, som ved hjælp af telefonens GPS kan finde 'usynlige' poster. Telefonen afspiller automatisk et lydclip, f.eks. "Bakken er op ad

HVILKEN VEJ SKAL VI ?

Fig. 3. Hvilken vej skal vi? Foto: Martin Hedal.

Nørregade er resterne af en randmoræne fra Weichsel istiden ... osv.", når man bevæger sig ind i given radius, af det tilhørende GPS koordinat.

Der er mange muligheder for at bruge orientering og 'Find vej i Danmark'-konceptet i undervisning eller for sjov. Hvis du vil vide mere kan du gå ind på www.findveji.dk, ellers er du velkommen til at kontakte:

Projektleder i Dansk Orienterings-Forbund

Anne Marie V. Kamilles

Mail: amk@do-f.dk

Tlf: 41 96 93 77.

Artiklen er skrevet af:

Anne Marie V. Kamilles

Projektleder i Dansk Orienterings-Forbund.

GLOBAL TURISME

er blevet storby turisme. København brandes som

"COPENHAGEN CULTURE CAPITAL"

Det var kun toppen af isbjerget, da Costa Concordia i 2012 stødte på grund og kæntrede ud for en lille ø ved den italienske middelhavskyst, vel og mærke i 100 året for Titanics forlis. Siden har man spået fald i passagertallet til øvrige krydstogter. Men sagen blev hurtigt glemt, og det førte kun til et mindre fald i bookinger.

I 2007 havde Københavns havn 174 krydstogtsanløb. Det tal er steget til 376 besøgende skibe i 2012, og svarer til 840.000 turister. Tallet er i 2013 faldet til 798.000 krydstogsturister. Mange af skibene gør 'turn-around' [skibene gør ophold, hvor krydstogtgæster og personale udskiftes – i modsætning til et 'Call', hvor skibet typisk blot ligger til kaj i få timer uden udskiftning af passagerer. Red.] i Copenhagen-MalmöPort (CMP). CMP arbejder derfor tæt sammen med Københavns lufthavn.

I Nordhavn har man derfor anlagt en krydstogsterminal ca. 1200 meter ud i Øresund. Den giver plads til, at 3 af de helt store krydstogtsskibe, der hver rummer 5.000 passagerer og besætningsmedlemmer, kan ligge til kaj. Sådane nogle skibe bruger vand. Man har derfor vandforsyning helt inde fra Århusgade og kan levere 100 liter per sekund. Skibene kan komme af med deres kloakvand, som bliver pumpet direkte over til Lynetten. Under kajen har man bygget et seriøst stort pumpeanlæg, da det skal gå stærkt klokken 8, når 15.000 krydstogsturister skal i bad og på potten samtidig.

Den globale turisme er i de seneste 15 år blevet en væsentlig indtægtskilde for byen, og et spørgsmål der trænger sig på er om denne markante markedsføring af vor hovedstad og land, er bæredygtig?

Vi har et smukt landskab med en enestående natur at værne om, men den øgede turisme kan være en belastning på natur, miljø og vore havne, som i stigende grad anløbes af krydstogtsskibe. Derfor er

turismen også nævnt i politik for dansk friluftsliv fra 2012. Turismen skrives ind i dansk friluftsliv for at gæster fra udlandet også skal have gavn og glæde af vor smukke natur.

Regeringen kom i januar 2014 med Vækstplan for dansk turisme under overskriften "Danmark i arbejde". Vækstministeriets vækstplan kommer med en

række bud på områder, der skal forbedres og udvikles samt tiltrække flere turister til Danmark. Ud af fire, vil jeg fremhæve to af de særlige indsatsområder, hvorpå

Danmark skal styrkes: "Vækst i storby- og erhvervsturismen skal øges" samt "Kyst- og naturturismen skal udvikles". Målsætningerne er dog skrevet som hensigter, bløde og brede - uden at der loves en pose penge til formålet.

Allerede i 2011 gik 11 kommuner (fra Skagen i nord til Tønder i syd) langs vestkysten sammen for at vinde de tyske gæster tilbage efter finanskrisen. Kystturismen kan vindes tilbage ved at påvirke infrastrukturen langs vestkysten, høj service samt bedre mad til prisen. Dansk kvalitetsturisme kan ikke skabes i konkurrence på løn og arbejdsvilkår, men vores konkurrenceevne må baseres på andre parametre som gode oplevelser, høj kvalitet og god service, så turisterne oplever at de får "value for money".

Storbyturismen bør udvikles på det danske kulturisme produkt rettet mod et internationalt publikum, samt at man bør gøre en styrket indsats for at tiltrække flere kinesiske og russiske turister, og fra de øvrige BRIK-lande.

Kulturformidling af de danske grundfortællinger.

Briterne er begejstrede for at vi har kvinder i de ledende roller til at styre tingene og værne om de bløde værdier i samfundet. Rollemodeller som Sarah Lund i Forbrydelsen, Birgitte Nyborg i Borgen, går rent ind hos britiske TV seere. I forsøget på at skabe en

“ER DEN MARKANTE MARKEDSFØRING AF
VOR HOVEDSTAD OG LAND BÆREDYGTIG”

forståelse af baggrunden for den store kulturelle interesse for Danmark og det danske samfund, vil jeg her nævne placeringer, hvor Danmark og danskerne har opnået international anerkendelse - så som:

Uddannelsessystemet - fra skole til universitet; Velfærdssystemet - fra vugge til grav; Verdens bedste sundhedssystem; Verdens bedste restaurant Noma (10-11-12-14); Verdens første land der muliggjorde registreret partnerskab for homoseksuelle (1989); Danskerne er det lykkeligste folk i verden (2013) ifølge Monocle og FN; Danmark er det mindst korrupte land i verden - delt med New Zealand ifølge 'Transparency International'; Kongehuset, monarkiet og verdens ældste Flag (1219); En af vore milepæle er LEGO - dansk design er funktionel, kreativ og innovativ; For ikke at glemme højskoletraditionen - "we are all equal and we cooperate".

Årsagerne til at danskerne i blandt de øvrige skandinaviske lande topper "World Happiness Report", skyldes ifølge avisen Huffington post: Cykelkulturen, ligestilling ved barselsorlov, praktiserende læger, hygge, kvindefrigørelsen og vores demokratiske for- eningskultur.

Ikke underligt at turisterne fra resten af verden bemærker, at her er "sikkert og rent": De nordiske hovedstæder er kendt for frisk luft og lav kriminalitet.

Fra industrihavn til kulturhavn

Der er i de seneste 20 år sket en forvandling af Københavns havn, fra hensygnende industrihavn til levende kulturhavn med egen havnefestival. Byens liv er blevet trukket ned til vandet, verdens-berømmet arkitektur er trukket helt ud til kajkanten, og det er netop samspillet mellem byens ny arkitektur og havnen, der har vakt turisternes interesse. Havnen hvor nyt og gammelt styret af magt og penge har støttet arkitektur og søfart igennem 400 år. Havnefronten er stedet, hvor den maritime tradition lever i moderne samspil med kulturens institutioner: DR-koncerthuset (2009), Operaen (2005), Skuespilhuset (2008), Den Sorte Diamant (1999) og Eurovision Song Contest (2014) som mega-event på Refshaleøen.

København er gået fra at være syg værftsby til sund kulturmetropol på kun 20 år. Permanente og midlertidige initiativer som Luftkastellet, Halvtolv, Halvandet og havnebadene har været så store succeser, at man kan undre sig over, at københavnere i mange år har ladet sig nøje med Nyhavn, Gammel Strand og Christianshavns Kanal. For at komme det folkelige krav om adgang til havnen i møde har Københavns bystyre vedtaget, at der skal være en 8 meter bred promenade langs kajen. Her er etableret cykel-, gang- og løbestier

hele vejen rundt om inderhavnen. Byen er kommet i samspil med vandet og havnefronten.

Det er siden blevet trendy at bo ved vandet - faktisk uanset hvor i havneløbet der er tale om - og boligerne skyder op som aldrig før. Københavns Havn har i dag som erklæret mål at byudvikle alle områder, der ikke bliver brugt til havnedrift. Som rekreativt område har man fået en ny bydel "Nordhavn postnummer 2150". Lokalplanen for Århusgade kvarteret blev vedtaget i 2012, og byggeriet for første etape er nu i fuld gang.

Visioner for udvikling af nye byrum

Nordhavn skal være fremtidens bæredygtige bydel. Sådan lyder den bærende vision for Nordhavn. Med energineutralt byggeri, kollektiv trafik og de bedste betingelser for cyklisterne skal Nordhavn ikke bare være miljømæssig bæredygtig. Med boliger i alle prisklasser, så alle københavnere kan nyde godt af udsigten til vandet, skal den nye bydel også være socialt bæredygtig. Den overordnede vision om bæredygtighed indeholder seks temaer: En miljøvenlig by, en levende by, en by for alle, en by ved vandet, en dynamisk by og en by med grøn trafik.

Nordhavn er i dag en uopdyrket bydel med et utroligt stort potentiale. Tæt på byen, tæt på vandet. Derfor har Nordhavn det, der skal til, for at blive en ny, levende bydel i København. En bydel, der på sigt kan komme til at huse op til 40.000 beboere og et tilsvarende antal arbejdspladser. Det svarer til det samme antal mennesker og arbejdspladser som på Indre Østerbro.

Kilde: By&Havn

Artiklen er skrevet af:

Nikolaj Bunniss
Lærer og Aut. Turistfører

Program GEOGRAFWEEKEND 2014 KØBENHAVN – EN VERDENSBY

Geografforbundet inviterer til Geografweekend fra fredag den 12. til søndag den 14. september 2014.

Fredag den 12. september 2014

- Fra 14.00:** Ankomst og indkvartering på Danhostel København City
- 17.30-18.30:** Middag
- 18.40:** Afgang med enten havnebus eller til fods langs havnen til Esplanaden
- 19.30:** Oplæg om udviklingen af Københavns Havn fra By og Havn v/ Rita Justesen

FN Byen. Foto: Ole Malling/By & Havn.

Lørdag den 13. september 2014

- 8.45-9.15:** Gåtur/bybus fra Langebro til Nørreport (Zahle, Linnésgade 2)
- 9.15-10.30:** Oplæg om klimatilpasning i København, v/Arne Hasling, COWI
- 10.30-15.00:** Ekskursion i Københavns Havn, v/Peter Skriver, lektor i geografi, forsker og underviser i storbyudvikling, storbyliv og planlægning
- Ca. 15.00:** Rundvisning i den smukke KVUC-bygning
- 15.30-17.30:** Geografforbundets Ordinære Generalforsamling på KVUC, Skt. Petri Passage 1
- 17.30-18.00:** Gåtur på egen hånd fra KVUC over Rådhuspladsen til Langebro
- 19.00:** Festmiddag på Danhostel København City

By og Havn.

Ombyggede siloer i Nordhavnens Århusgadekvarter

Metrobyggeriet på Rådhuspladsen.

Pris pr. person:

Alm. medlem i dobbeltværelse: 1.595 kr.

Alm. medlem i enkeltværelse 2.065 kr.

Studerende: 995 kr.

Tilmelding skal ske ved betaling på:

www.geografforbundet.dk

Senest den 1. august 2014.

Kontaktperson:

Susanne Rasmussen

Email: susanne.ras148@gmail.com

Tlf. 8616 7319

Der tages forbehold for ændringer i programmet.

Følg med på www.geografforbundet.dk

På gensyn!

Søndag den 14. september 2014

9.00 - 9.45: Geografisk øvelse i Glyptotekskvarteret

10.00-10.45: Besøg på Metro-udstillingen på Halmtorvet, v/Metroselskabet

11.00-11.45: Besøg på GO Forlag A/S på Anker Heegaards Gade 2, 3. tv.

12.00-14.00: Afgang med havnerundfart fra Langelbro, v/ Paul Hartvigson, historiker cand. phil. og certificeret Turistfører og folkeskolelærer med historie og geografi som linjefag

Fotos, hvor ikke andet er angivet:
Mette Starch Truelsen

Kursusudvalget

SÆT FOKUS PÅ MENNESKETS OG KLODENS FREMTID I UGE 39

Af: Marie Sveistrup

Dansk Naturvidenskabsfestival er for alle, der har lyst til at give børn og unge en god oplevelse med science.
Foto: Sanne Vils Axelsen

Er overbefolkning og ressourceknaphed uundgåelige elementer i menneskets fremtid? Hvilke konsekvenser har det for vores fælles fremtid, at Indlandsisen smelter hurtigere end forventet? Og hvordan ser Danmarks kollektive trafik ud i 2025?

Om få måneder skydes Dansk Naturvidenskabsfestival i gang for 13. gang. Denne gang går det løs med inspirationstemaet "Vejen til fremtiden" – og der er masser af geografirelaterede emner at tage fat på i den forbindelse. Læs her, hvordan du som geografilærer kan være med i årets Naturvidenskabsfestival – ved at gøre brug af festivalsekretariatets mange gratis aktivitetstilbud eller ved at arrangere din helt egen festivalaktivitet.

Science i hverdag og virkelighed

Et af formålene med Dansk Naturvidenskabsfestival

er at give alle danske skole- og gymnasieelever mulighed for at få engagerende oplevelser med naturvidenskab, teknik og sundhed, f.eks. ved at sætte ekstra fokus på de hverdagsnære og involverende scienceaktiviteter, der motiverer eleverne til at bruge science som redskab til at udforske, forstå og forandre.

I årets hånd tegnede mindmap, som baserer sig på en brainstorm over inspirationstemaet Vejen til fremtiden, er der masser af inspiration at hente. Mindmappen er en oplagt måde at kickstarte din planlægning af festivalugen. Brug årets tema som springbræt til at arbejde med projekter på tværs af fagene, f.eks. i forbindelse med et AT-forløb i gymnasiet eller en tværsuge i folkeskolen. Mange gymnasier bruger desuden festivalen til at arrangere brobygningsarrangementer med fokus på science, hvor gymnasieeleverne får øvet sig i at formidle, samtidig med at gymnasiet promoverer sin naturvidenskabelige profil, og

grundskoleeleverne får mulighed for at møde faglige rollemodeller og få afmystificeret deres forestillinger om gymnasielivet.

Få besøg af eksperter

Sekretariatet bag Dansk Naturvidenskabsfestival udbyder hvert år en række gratis tilbud til alle, der arbejder med formidling af naturvidenskab til børn og unge.

Et af tilbuddene er foredragsordningen Videnskaben på besøg, hvor forskere, naturvejledere og andre fagfolk med en passion for naturvidenskab deler deres viden på skoler og institutioner over hele landet. Med Videnskaben på besøg kan alle, der kan samle et publikum af børn og unge, bestille et foredrag med en fagperson, der kommer på besøg i uge 39. De dygtige foredragsholdere har lommerne fulde af engagement og masser af gode historier på ærmet – om alt fra klimaforandringer til befolkningstilvækst. Foredragsordningen er populær, så skynd dig at bestille et på www.naturvidenskabsfestival.dk/foredrag, inden de er revet væk!

Bliv årets bedste science-event

Kan du tænke kreativt, og tør du dyste mod andre festivalarrangører i lokalområdet? Så deltag i konkurrencen om at blive kåret til Årets Festivalaktivitet. Det eneste det kræver, er at du indtaster din scienceevent i festivalkalenderen på www.naturvidenskabsfestival.dk/kalenderen. Festivalkalenderen er desuden stedet, hvor alle festivalarrangører deler oplysninger om de mange aktiviteter, der er finder sted rundt omkring i landet i anledning af uge 39. Det er også i festivalka-

Dansk Naturvidenskabsfestival har i år temaet Vejen til fremtiden

Brobygningsarrangement på Tårnby Gymnasium under Dansk Naturvidenskabsfestival 2013. Foto: Sanne Vils Axelsen

I foredragsordningen Videnskaben på besøg deler forskere og eksperter ud af deres viden om verden.
Foto: Sanne Vils Axelsen

lenderen, at pressen kigger efter lokale festivalaktiviteter at skrive om i løbet af ugen, og du kan selv bruge den til at få et overblik over, hvilke offentlige sciencearrangementer, der finder sted i dit lokalområde.

Download undervisningsmateriale

På festivalens hjemmeside er der altid konkret undervisningsmateriale og inspiration at hente. Her kan du fx hente vejledninger til de seneste syv masseeksperimenter, et katalog fyldt med forslag til temarelevante aktiviteter, og du kan gå på opdagelse i linksamlingen, der viser vej til over 100 hjemmesider med relevant undervisningsmateriale. Desuden kan du gætte med

på månedens aha-dims. Det er også her, du kan tilmelde dig de forskellige tilbud, læse de seneste nyheder om festivalen, downloade festivalens publikationer og bestille merchandise.

Del dine scienceoplevelser i uge 39

Har I bygget jeres egen vejrstation? Hørt et vildt foredrag med en foredragsholder fra Videnskaben på besøg? Eller haft 300 begejstrede folkeskoleelever på besøg til et brobygningsarrangement? Fortæl om gymnasiets scienceevent på enten Facebook, Instagram eller Twitter.

Fakta om Dansk Naturvidenskabsfestival

- Dansk Naturvidenskabsfestival afholdes hvert år i uge 39
- Temaet for festivalen i 2014 er Vejen til fremtiden
- Læs mere, bliv inspireret og tilmeld aktiviteter på www.naturvidenskabsfestival.dk
- Følg os på facebook.com/naturvidenskabsfestival eller på Twitter eller Instagram med @naturvidenskabsfestival og #scienceisfuturedk
- Ligger uge 39 for langt ude i fremtiden? Så slå et smut forbi festivalens forsøgsbank på www.testoteket.dk

Artiklen er skrevet af:

Marie Sveistrup
Studerende ved
Københavns Universitet
og ansat ved
Danish Science Factory.

HVOR ER GEOGRAFIEN?

Danmark byder på en ganske imponerende række af synlige geologiske fænomener, rundt omkring i landskabet. Hvis du gerne vil guides hen til de mindre kendte steder, skulle du prøve Earth-caching. Det er en under-disciplin af den verdensomspændende "skattejagt" Geocaching. I denne særlige udgave, guides man frem til forskellige kendte og mindre kendte geologiske seværdigheder i ind- og udland. Her skal man så observere et fænomen, svare på nogle givne spørgsmål eller finde en genstand f.eks. et fossil. Der er oftest garanti for en lærerig og rigtig spændende oplevelse. Samtidig tvinger den givne opgave, dig til at reflektere og undersøge det sted som du står på. Det skulle gerne give dig en rigere oplevelse af geografien omkring dig.

Jeg har f.eks. selv besøgt Øls Skæppe ved Hobro (Danmarks største dødishul), Sigiriya-klippen i Sri Lanka (200 m høj sandstensmonolit) og den nedlagte kryolit-mine ved Ivigtut i Sydvestgrønland.

Gå ind på www.earthcache.org, og se om der ligger en spændende lokalitet tæt på dig. Der ligger i skrivende stund, 108 Earthcaches i Danmark og 17.558 på verdensplan.

Læs eventuelt også mit blogindlæg på folkeskolen.dk, om netop Geocaching:

<http://folkeskolen.dk/543764/guide-til-geografi-en-1-geocaching>

God fornøjelse!

Jonas Straarup Christensen, Fagudvalget

En 35 ton tung ledeblok ved Nøvling, syd for Aalborg. I folkemunde kaldet "Hvalen"

Øls Skæppe ved Hobro. Danmarks største dødishul

Kridtgraven ved Poulstrup, syd for Aalborg

BØRN PÅ FLUGT. UDE I VERDEN. OG I DANMARK.

Af: Morten Schwarz Lausten, Røde Kors Skoletjeneste

Røde Kors udgiver act FLUGT - et relevant og aktuelt undervisningsmateriale om børn på flugt fra krig og katastrofer ude i verden. Og i Danmark.

- Jeg hørte skyderier og en eksplosion tæt på vores hus. Jeg blev så bange, at jeg gemte mig under et sengetæppe med min søster. Vi begyndte at læse i Koranen og bad til Allah om, at det måtte stoppe. Men det gjorde det ikke, fortæller ni-årige Maryam fra Syrien i Røde Kors' nye undervisningsmateriale act FLUGT. Maryam flygtede med sin familie fra krigen i Syrien til nabolandet Jordan, da kampene i hendes hjemby Daraa, blev hårdere og hårdere. Hun fortæller om den dramatiske flugt og dét, hun savner allermost fra før krigen brød ud i 2011. Tusinder af mennesker har mistet livet, og mere end hver tredje har måttet flygte fra deres hjem. Børn har været forhindret i at gå i skole.

Men den ekstreme humanitære katastrofe i Syrien er som bekendt ikke det eneste sted, der kommer flygtninge fra. Der er faktisk 45,2 mio. mennesker på flugt globalt. Langt de fleste er på flugt i nærområderne. Kun nogle få ender i Danmark. Seneste opgørelse fra integrationsmyndighederne viser at, i 2012, fik 2583 flygtninge lov til at bo i Danmark.

Alligevel mener vi i Røde Kors, at emnet er stærkt relevant for danske skolebørn, da emnet berører en lang række humanitære temaer, samtidig med at det faglige indhold matcher Fælles Mål i en lang række fag. Desuden vil act FLUGT give eleverne svar på de spørgsmål, der utvivlsomt melder sig, når de ser eller hører om de voldsomme humanitære katastrofer, der udspiller sig andre steder i verden netop nu: f.eks. det centrale Afrika eller Filippinerne efter tyfonen i efteråret.

Relevans for Geografi

Emnet og undervisningsmateriale har mange vinkler, der er relevante for Natur/teknik og Geografi. Eleverne kommer til at skulle lære at genkende udvalgte, forskellige stednavne på regioner og lande i verden, herunder stednavne for verdens brændpunkter.

Temaet "flugt" kan føles som et stort og abstrakt felt, for hvad handler det egentligt om? Flugt er noget, der kan handle om alt fra jødernes forfølgelse i det tidligere Nazi-Tyskland til flugt fra Afrikas Horn pga. tørke og hungersnød. Ifølge FN's Flygtningekonvention defineres en flygtning som en, der har forladt sit land på grund af forfølgelse. Men en flygtning kan i sig selv være et vidt begreb. Derfor gør vi meget ud af at introducere lærer og elever til emnet både gennem en "flugtleg" og en refleksionsopgave, hvor der skal tales om, hvad det vil sige at være på flugt.

På den måde får eleverne sat tankerne i gang, og det vil øge deres for forståelse af emnet og de dertilhørende centrale begreber, inden de kaster sig ud i arbejdet med elevmagasinet. Ordet flugt bruges jo i et utal

af sammenhænge, da der findes mange former for flugt: man kan flygte fra en dum situation derhjemme, i skolen, mobning og virkeligheden. Modsat kan man se på ordet flugt i det store perspektiv, hvor det handler om kampen for grundlæggende sikkerhed.

På flugt fra naturen

At være på flugt fra klima og naturkatastrofer er dedikeret et helt afsnit i undervisningsmateriale. Eleverne kommer til at skulle redegøre for, hvorledes naturkatastrofer opstår og påvirker menneskers levevilkår. Flere og flere mennesker ender som "klimaflygtninge" bl.a. som konsekvens af den globale opvarmning, der forårsager flere katastrofer som oversvømmelser og orkaner. Katastrofer, der gør levevilkårene særdeles svære. Mange mennesker drives derfor på flugt efter en katastrofe. Nogle flygter til andre dele af deres land, andre flygter til helt andre lande. I 2012 sendte naturkatastrofer 32,4 millioner mennesker på flugt. Tyfonen Haiyan, der i efteråret 2013 ramte Filippinerne, var den kraftigste storm, der nogensinde er målt. Over fire millioner mennesker mistede deres hjem, da tyfonen drøede ind over øerne.

Aktuelt og kontroversielt

Børn på flugt, flygtningelejre og asylansøgere i Danmark er et barskt emne. Men hvis ikke Røde Kors tager det op, er der ingen, der gør. For at mindske fordomme om asylansøgere og skabe forståelse for flygtningenes ulykkelige situationer vil act FLUGT lære danske elever om forskellige typer af flygtninge, om årsager til flugt og give eleverne et indblik i jævnaldrende flygtninge og asylansøgere hverdag på et dansk asylcenter.

Vi møder bl.a. 13-årige Mersad, der er bosnisk flygtning i Danmark. Han fortæller bl.a. om, hvordan det var at begynde i en almindelig dansk skole for halvdelen af siden, mens han stadig boede på et asylcenter. Han var lidt mørk i huden, og så talte han dansk på en lidt anderledes måde. Først var der ingen, der ville sidde ved siden af Mersad. Men så tog drengen Benjamin fra klassen mod til det.

- Jeg tænkte, at det var lidt synd for ham, at der ikke var nogen, der ville sidde sammen med ham. Og da jeg rakte hånden op, kunne jeg se, at han blev glad, og så blev jeg faktisk også helt glad indeni, fortæller 11-årige Benjamin Jørgensen i act FLUGT. Benjamin viste Mersad rundt på skolen og bagefter spillede de fodbold. Det var Mersad rigtig god til.

- Benjamin er sjov at lege sammen med, og så hjælper han mig tit med de ting, som jeg ikke kan finde ud af, fortæller Mersad, der er blevet glad for at bo i Danmark.

- Alt er bedre i Danmark. Her lærer man en masse i skolen, som man kan bruge til noget. Det gør man ikke i Bosnien. Jeg har overhovedet ikke lyst til at rejse tilbage", fortæller Mersad i act FLUGT.

De to syriske pigers beretning og Mersads historie giver i forhold til Geografi anledning til –

med eleverne – at sammenligne og beskrive de forskelle i levevilkår, mennesker har forskellige steder på jorden.

I lærervejledningen er der flere forskellige øvelser, der lægger op til, at eleverne reflekterer over de forhold i hverdagen som vi tager for givet her i Danmark. Et eksempel på dette er to forskellige vandeksperimenter. Det første viser, hvordan de klortabletter Røde Kors uddeler, renser vand. Det andet eksperiment demonstrerer, hvad man gør, når man ikke er så heldig at få fat i klortabletter i en overlevelsessituation (f.eks. i krig eller naturkatastrofer). Her får eleverne nu mulighed for at lave deres eget primitive vandrensingsanlæg.

Autentiske fortællinger fra børn

Gennem stærke, autentiske fortællinger fra hele 20 jævnaldrende børn fra Syrien, DR Congo, Bosnien og en række, andre lande konkretiserer vi det abstrakte tema, og giver eleverne mulighed for at arbejde med f.eks. tryghed/utryghed, venskaber, sorg, savn og lignende begreber, som de danske børn kender. Men vi kommer også omkring det retlige, Flygtningekonventionen, Børnekonventionen, flugtruter og det danske asylsystem. Alt sammen fortalt i børnehøjde og med humor, de steder det giver mening. Hensigten med act FLUGT – det barske emne til trods – er at skabe handling.

Refleksion

act FLUGT er målrettet mellemtrinnet, men ældre klassetrin kan naturligvis også være med. Grundig lærervejledning følger med og er spækket med engagerende øvelser og opgaver, der skaber refleksion og vil få eleverne ud på gulvet. Bl.a. skal eleverne selv designe en flygtningelejr. Røde Kors producerer desuden en veltilrettelagt emneuge som skolerne kan afholde i det kommende skoleår.

Undervisningsmaterialet består af:

- et flot elevmagasin på 24 sider
- en omfattende, grundig lærervejledning på 55 sider
- et temasite med billeder, film, spil og quiz
- aktivitetsforslag til en Røde Kors emneuge i uge 38
- Materialet er gratis og bestilles på www.rodekors.dk/skole/flugt

ET DIDAKTISK INDSLAG OM BRUGEN AF *virtuelle spil* I UNDERVISNINGEN

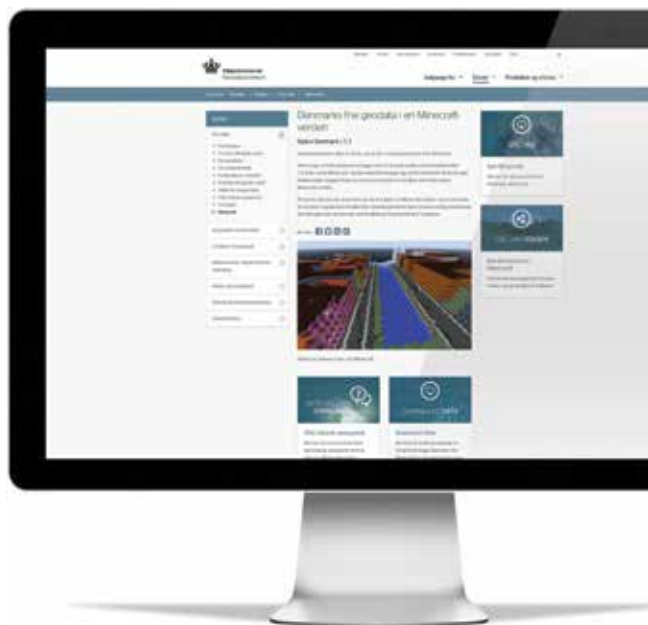
Nu er sommerferien snart over landets skoler, og derfor har vi valgt at bringe et didaktisk indslag til landets lærere, i stedet for vores vante skolekonkurrencer for elever.

Da årsplanlægningen for det kommende skoleår lige nu er i gang, synes vi, at det er oplagt at komme med ideer til, hvilke læringsmidler man kan implementere i det kommende års geografiundervisning.

Brugen af digitale læringsmidler i undervisningen er stigende, og der bliver stillet større krav til lærers kompetencer i og anvendelse af it, digitale redskaber og læringsmidler. I de nye Fælles Mål, der er aktuelle fra august 2014 og fuldt implementeret i august 2015, er der i høj grad fokus på elevernes udvikling af it-kompetencer og en generel implementering af it i alle skolens fag. Det er oplagt at forestille sig, at brugen af diverse spil kan være med til at højne motivationen i undervisningen, bl.a. fordi mange elever i forvejen spiller forskellige it-spil i deres fritid. Samtidig synes vi, at det er vigtigt, at spillene ikke kommer til at være amputerede indslag, men at de bliver knyttet sammen med resten af geografiundervisningen således, at det indgår som et element i et emne eller evt. bliver knyttet til en ekskursion.

Som det første land i verden har Miljøministeriet i samarbejde med Geodatastyrelsen netop lagt offentlige kortdata over Danmark ind i spillet 'Minecraft' således, at man kan gå på opdagelse i en virtuel 3D-udgave af Danmark i et 1:1 størrelsesforhold. Brugen af Minecraft i geografi er oplagt i forbindelse med undervisning i emner som eksempelvis landskabsdannelse eller byplanlægning.

I arbejdet med landskabsdannelse kan det være interessant at udforske de forskellige landskabstyper, f.eks. tunneldale og morænebakker, og til at forstå brugen af kort i forlængelse heraf – også i forbindelse med byplanlægning, hvorfor Minecraft er et godt redskab til at give eleverne et indblik i omgivelserne

omkring dem. Vi forestiller os derfor, at Minecraft kan bruges som optakt til en ekskursion eller som opfølgning.

Andre eksempler på virtuelle spil til brug i geografi er Sim City og Global Island.

Sim City er et simuleringsspil, hvor man arbejder med at bygge en by op fra grunden i rollen som borgmester. Undervejs bliver man som spiller udsat for nogle konflikter, der skal løses, så byen kan 'køre videre'. Vi tænker, at spillet kan inddrages i forståelsen af en bys strukturer, servicefunktioner og infrastruktur, og hvordan disse spiller sammen i en socioøkonomisk kontekst.

Global Island er et spil hvor eleverne udsættes for forskellige dilemmaer ud fra demokratiske spilleregler. Spillet kan være med til at stimulere elevernes argumentations- og formidlingskompetence, og kan styrke elevernes evner til at formulere egne ideer og holdninger.

Find mere information om de tre spil eller alternative ideer på nettet.

God arbejdslyst og sommer fra Fagudvalget

Læs mere om 'Minecraft Denmark' på Geodatastyrelsen: <http://gst.dk/emner/frie-data/minecraft/>

IDEER TIL UNDERVISNING I BYEN:

FRA PODWALK TIL DEN RÅDNE BANAN

Introduktion

Byer udgør rammen om hverdagslivet for over halvdelen af jordens befolkning. Nogle byer er små, andre store - så store, at der f.eks. knytter sig særlige klimatiske forhold til byerne. Hvordan man egentlig definerer en by eller undersøger, hvordan byerne er skruet sammen, er bl.a. noget af det, elever kan beskæftige sig med, når der undervises i bygeografi. Disse sider er tænkt som inspiration og ideer til din undervisning.

Nogle af de øvelser, der er indsamlede og bearbejdede her, er meget klassiske for geografiundervisningen - f.eks. er opgave 2 om bykartering en gammel kending. Andre øvelser er mere alternative bl.a. med fokus på brug af digitale platforme. Øvelserne er primært tiltænkt elever i 7.-9. klasse, men kan forholdsvist let forsimples eller udvides, så de også vil kunne bruges f.eks. i natur/teknik-undervisningen eller på stx og hf.

Øvelserne sigter på forskellig vis mod at berøre såvel trinmål som slutmål fra Faghæfte 14 (Fælles Mål 2009 - Geografi). Det drejer sig især om mål i relation til urbanisering under "Kultur og levevilkår" samt mål under "Arbejds måder og tankegange".

Derudover opererer opgaverne på varierende geografisk, rumlig skala. Opgave 1 går på tværs af rumlig skala, mens opgave 2-4 derimod tager afsæt i det lokale niveau. Opgave 5 har et nationalt fokus, og i opgave 6 skal eleverne bevæge sig op på en global skala.

Rigtig god fornøjelse med undervisningen!

Iben M.H. Højsgaard

Cand.scient. i geografi

Adjunkt på Professionshøjskolen Metropol

OPGAVE 1: DEFINITION AF EN BY

Introduktion:

Inden eleverne begynder arbejdet med urbanisering, kan det være relevant at få slået fast, hvad definitionen på en by egentlig er. Byer defineres ikke ens rundt omkring i verden.

Forslag til baggrundsmateriale for læreren:

- Statistisk Årbog 2001. Udgivet af Danmarks Statistik. Se link herunder - find opslaget "Byområde". www.dst.dk/pukora/epub/upload/2179/defi.pdf

Formål:

- At gøre eleverne bevidste om, hvordan man definerer byer i Danmark samt, at der globalt set kan være forskellige opfattelser af, hvad en by egentlig er.

Tidsforbrug:

- En halv til en hel enkeltlektion.

Det skal eleverne bruge:

- Demographic Yearbook 2011. Udgivet af United Nations Statistic Division. Primært side 2-5 i linket herunder - vær opmærksom på, at linket er på engelsk. www.unstats.un.org/unsd/demographic/products/dyb/dyb2011/notes/notes06.pdf

Det skal eleverne gøre:

I klassen / pararbejde:

- Sammenligne, hvordan man definerer en by i Danmark og i andre lande (præsenter eleverne for den danske definition af en by og vælg evt. på forhånd forskellige lande ud, som eleverne selv undersøger nærmere).
- Diskutere forskelle på bydefinitioner. Herunder overveje, hvorfor der mon er forskel på, hvordan man definerer byer i forskellige lande.
- Lave deres egne kriterier for, hvornår de synes, der er tale om en by.

I klassen / plenumdiskussion:

- Præsenter deres kriterier for hinanden i klassen, og argumentere for deres synspunkter.

OPGAVE 2: BYKARTERING

Introduktion:

Et godt afsæt for det videre arbejde med urbanisering er den klassiske bykarteringsøvelse, hvor eleverne undersøger en kendt bys opbygning og forskellige kvarterer, grønne områder etc.

Forslag til baggrundsmateriale for læreren:

- F.eks. kommuneplanen for den relevante kommune.

Tip til læreren:

- Geodatastyrelsen har for nylig integreret data fra Dan-

mark i onlinespillet Minecraft. Det er med andre ord muligt at finde forskellige byer og bevæge sig rundt i dem virtuelt i Minecraft. Det giver mulighed for lettere at arbejde med byer uden for lokalområdet. Hvis skolen eller eleverne har licens til Minecraft, kan det varmt anbefales – f.eks. som en måde at undervisningsdifferentiere på eller til at sammenligne danske byer med.

- Læs mere om Geodatastyrelsens samarbejde med Minecraft på: www.gst.dk/emner/frie-data/minecraft/ og om, hvordan du spiller på: www.gst.dk/emner/frie-data/minecraft/spil-her

Formål:

- At bevidstgøre eleverne om, hvordan deres egen by er opbygget. Undersøgelsen af det kendte skulle gerne give eleverne et afsæt til at diskutere urbanisering og evt. globale forskelle i byers opbygning.

Tidsforbrug:

- En dobbeltlektion (afhængigt af byens størrelse).

Det skal eleverne bruge:

- Statistikbanken.dk: www.statistikbanken.dk/BEF44
- Google Earth, krak.dk (brug f.eks. hybridkortene), Google Maps eller www.arealinfo.dk
- Et print og/eller et screendump af et kort over deres by fra et af de ovennævnte kortsites.
- Evt. forskellige farver eller et digitalt tegneprogram (f.eks. paint)

Det skal eleverne gøre:

I klassen / gruppearbejde:

- Undersøge, hvor mange der bor i deres by, og om der er kommet flere eller færre indbyggere til de seneste år (brug linket til statistikbanken – her kan man søge på specifikke byer ved at klikke på "udvælg via søgning").
- Diskutere og udarbejde en hypotese over, hvordan eleverne tror, deres by er opbygget.
- Lave en rute gennem byen (det kan være en fordel, hvis læreren på forhånd har defineret grupperne og udvalgt eksemplariske ruter).

I felten:

- Følge den udvalgte rute på det udprintede kort og undervejs notere, hvad de passerer f.eks.:
 - › Centrum
 - › Industri (let/tung)
 - › Boliger (kan f.eks. inddeles i overklassekvarterer, arbejderkvarterer, parcelhuskvarterer etc.)
 - › Butiksområder
 - › Overgangsområder
 - › Grønne områder
 - › Områder i forfald

I klassen / gruppearbejde:

- Farvelægge de forskellige kvarterer (det kan gøres på det fysiske kort eller på deres screendump – man kan også farvelægge et stort kort på den digitale tavle i fællesskab, hvor hver gruppe byder ind med observationer fra deres rute – på den måde opnås et mere nuanceret billede af byen).

I klassen / plenumdiskussion:

- Diskutere:
 - › Hvorfor byen mon er opbygget, som den er.
 - › Hvordan fremtiden for byen mon tegner sig. Hvordan vil den udvikle sig – og hvorfor?
 - › Om byen er et typisk dansk eksempel, eller om den skiller sig ud.

OPGAVE 3: PODWALK I DIN EGEN BY

Introduktion:

Denne øvelse egner sig godt til et tværfagligt samarbejde med historie og /eller dansk. Eleverne skal undersøge deres bys historie og evt. særlige kvarterer. Herefter skal eleverne præsentere deres viden i en podwalk.

En podwalk er i korte træk en slags guidet tur via mobiltelefonen f.eks. i form af en byvandring, hvor man følger en rute på et kort rundt i byen, mens man over sin telefon lytter til beskrivelser af byen eller fortællinger om de steder, man kommer til.

Eleverne kan i denne øvelse enten lave en narrativ podwalk med det fortællende, personlige i centrum eller en geografisk/historisk orienteret podwalk. Lad evt. eleverne selv vælge fokus for deres podwalk – eller brug det som en måde at undervisningsdifferentiere på.

Forslag til baggrundsmateriale for læreren:

Bliv inspireret af podwalks fra f.eks.:

- Dansk Arkitektur Center: www.dac.dk/da/dac-life/podwalks/podwalks/
- Københavns Kommune: www.kk.dk/da/brugbyen/brug-steder-i-byen/groenne-omraader/kirkegaarde/assistentens-kirkegaard/rundvisninger/lydvandring
- Københavns Bymuseum/Vesterbro site: www.copenhagen.dk/dk/besog_museet/ude_i_byen/vesterbro_site_en_audiowalk
- Flamingoeffekten.dk, under menupunktet "Vesterbro site" for at kunne lytte til de forskellige podwalks – er du i nærheden af Vesterbro, så download kortet og prøv en af de seks podwalks af).

Formål:

- At give eleverne en dybere forståelse for den udvikling og historie, der knytter sig til deres by. Samt at træne eleverne i at strukturere viden og formidle denne til andre.

Tidsforbrug:

- En dobbeltlektion.

Det skal eleverne bruge:

- Flamingoeffekten.dk

- Mobiltelefon, der kan optage lyd
- Kort over byen

Det skal eleverne gøre:

Hjemme / lektie:

- Lytte til "smagsprøve" på flamingoeffekten.dk (klik på "vesterbro site" og scroll ned til "smagsprøve").

I klassen eller hjemme som lektie / par- eller gruppearbejde:

- Undersøge deres by nærmere – evt. med afsæt i bykarteringsøvelsen (det kan ske ved at henvende sig til en lokalhistorisk forening, interviewe ældre indbyggere i byen, søge på nettet eller biblioteket etc.)
 - › Er der særligt interessante kvarterer?
 - › Er der særligt interessante historier (enten historiske eller personlige), der knytter sig til bestemte byområder?

I klassen / par- eller gruppearbejde:

- Lave en drejebog for podwalken.
- Tegne ruten ind på et kort.

I felten:

- Gå ruten og indtale/formidle deres viden via mobiltelefonens optagefunktion om de steder, eleverne går forbi.

I klassen / par- eller gruppearbejde:

- Lægge optagelsen og det tilhørende kort på skoleintra eller en hjemmeside, der er lavet til formålet.

I felten:

- Evt. prøve hinandens podwalks af.

Tidsforbrug:

- Ca. en dobbeltlektion (afhængigt af byens størrelse og dermed gå-/cykelafstand).

Det skal eleverne bruge:

- Digitalt termometer
- Kort over byen (print f.eks. fra krak.dk eller Google Earth)
- Evt. cykel
- Skema til at notere målinger i

Det skal eleverne gøre:

I klassen / pararbejde:

- Notere en rute med f.eks. fem punkter (afhængigt af, hvor stor byen er) fra centrum af byen til lidt uden for bygrænsen på deres kort.
- Formulere en begrundet hypotese om, hvor temperaturen er højest/lavest.

I felten / pararbejde:

- Begynde deres temperaturmålinger i byens centrum.
- Måle temperaturen i byens centrum og notere temperaturen i et skema.
- Notere på kortet, hvor de stod, da de målte temperaturen.
- Følge deres afmærkede rute og måle temperaturen på hvert punkt. De skal huske at notere målestedet/lokaltiteten og den målte temperatur.
- Gå tilbage til klassen, når de har gået hele ruten og foretaget deres temperaturmålinger.

I klassen / plenumdiskussion:

- Diskutere i klassen:
 - › Om temperaturen ændrede sig på vej ud af byen – og evt. hvorfor/hvorfor ikke.
 - › Om der var forskelle i forhold til andre elevers ruter – og evt. hvorfor/hvorfor ikke.
 - › Hvilke aktiviteter i byerne, der kan på virke byernes klima.

Ekstraopgave – til de hurtige elever:

De hurtige elever kan evt. arbejde videre med at undersøge, hvilke tiltag man kan benytte sig af, hvis byerne skal være mere klimavenlige og bæredygtige.

- Kan man mon på nogen måde mindske varmeø-effekten? Hvad skulle der til?
- Hvordan arbejdes der med bæredygtigt byggeri globalt set? Find forskellige eksempler (søg f.eks. på bosco verticale på google).

OPGAVE 4: BYENS KLIMA

Introduktion:

Byer af en vis størrelse har ofte et særligt klima pga. de menneskelige aktiviteter, der knytter sig til byen.

I denne øvelse skal eleverne selv undersøge, om deres egen by har et særligt klima. Bed eleverne om at lave forskellige ruter fra byens centrum og ud af byen på et kort. På den måde får eleverne samlet set et mere nuanceret datagrundlag.

Forslag til baggrundsmateriale for læreren:

- Klimaforandringer i byerne. Udgivet af KU og Plan09 i 2008. Se linket herunder.
www.byplanlab.dk/plan09/www.plan09.dk/NR/rdonlyres/87A6D154-75A8-4780-BB6F-B01B99CBF08C/0/Klimaforandringer_rapport_netversion.pdf

Formål:

- At bevidstgøre eleverne om den målbare betydning menneskelig aktivitet har for byernes klima. Øvelsen kan lede over i en egentlig debat om klima, klimaforandringer og bæredygtighed.

OPGAVE 5: URBANISERING I DANMARK

Introduktion:

Denne opgave er primært tænkt som en diskussionsopgave. Det er afgørende for en kvalificeret diskussion, at eleverne enten har fået præsenteret væsentlige træk af urbaniseringen i Danmark eller selv har læst tekster/set film om emnet.

Der kan evt. undervisningsdifferentieres ved at lade nogle elever se et filmklip, nogle analysere og kommentere figur 1, andre læse en tekst og andre igen forberede et kort oplæg forud for lektionen.

Forslag til baggrundsmateriale for læreren:

- Dansk center for byhistorie:
www.byhistorie.dk/den-moderne-by

Formål:

- At eleverne bliver bekendte med urbaniseringsforløbet i Danmark og kan diskutere faglige problemstillinger, der knytter sig til urbanisering.

Tidsforbrug:

- En lektion.

Det skal eleverne bruge:

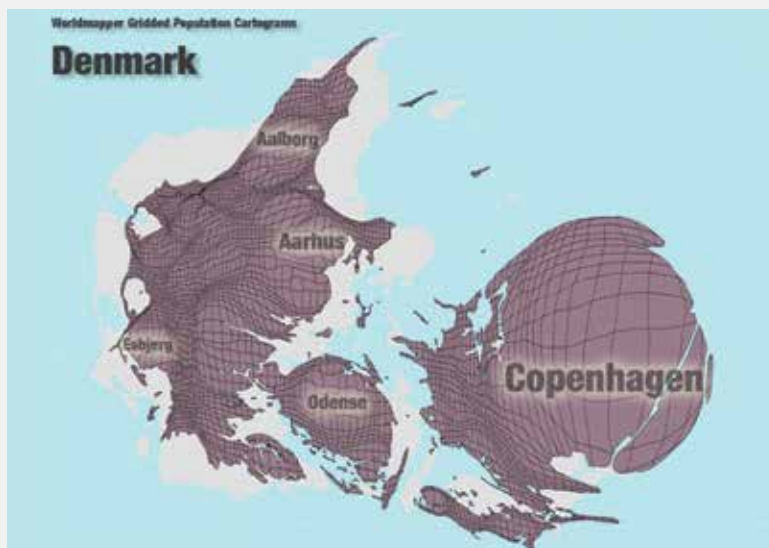
- KL Urbanisering:
www.youtube.com/watch?v=1DamGRp0fGE
- Figur 1 (kortet kan også findes på www.worldpopulationatlas.org/carto_dnk.htm)
- Forslag til artikler/hjemmesider med forskellig vinkel på urbanisering:
 - › "100 landsbyer skal på boligskrumpetur". Fra b.dk den 26. februar 2014: <http://www.b.dk/nationalt/100-landsbyer-skal-paa-bolig-skrumpekur>
 - › "Alvorlig boligmangel fratager Københavns unge kollegiepladser". Fra politiken.dk den 30. oktober 2013: www.politiken.dk/oekonomi/bolig/ECE2116463/alvorlig-boligmangel-fratager-koebenhavns-unge-kollegiepladser/
 - › Den rådne banan. Fra dr.dk: www.dr.dk/Tema/banan/index.htm

Det skal eleverne gøre:

I klassen / plenumdiskussion:

- Diskutere i klassen (lad evt. eleverne indlede med at lave et mindmap i mindre grupper over problemstillingerne herunder forud for diskussionen):
 - › Hvorfor er det vigtigt at vide noget om den måde, byerne udvikler sig på?
 - › Hvordan har urbaniseringen formet sig i Danmark?
 - › Hvad betyder urbaniseringsprocesserne for samfundet?
 - › Hvilke fordele/ulemper, kan der knytte sig til urbanisering.

Fig. 1. Worldmapper.org er en godt eksempel på, hvordan ny teknologi kan visualisere centrale, geografisk problemstillinger. Denne figur viser tydeligt byområdernes betydning og vægt i Danmark.
©Copyright Benjamin D. Hennig (Worldmapper Project).

OPGAVE 6: BYER I VERDEN

Introduktion:

I Danmark er den største by København, og der bor omkring 1,2 mio. indbyggere i hovedstadsområdet. Når man kigger ud i verden findes der imidlertid nogle meget store byer, der ikke blot overgår København, men som faktisk har flere indbyggere end hele Danmark. Nogle af disse rigtig store byer kalder man ofte for megabyer. Megabyer er opstået som følge af, at mennesker i stigende grad er flyttet fra landet til byerne. Det har fået byerne til at brede sig – i visse tilfælde i en sådan grad, at den voksende by har opslugt andre nærliggende byområder, så disse er blevet en del af den.

Forslag til baggrundsmateriale for læreren:

- F.eks. "Globalisering er lig urbanisering". Fra kristeligt-dagblad.dk den 18. april 2012:
- www.kristeligt-dagblad.dk/artikel/458744:Udland--Globalisering-er-lig-med-urbanisering
- Film fra serien "Cities on Speed" - kan findes på filmcentralen.dk (kræver unilogin)

Tip til læreren:

- Inddel eleverne i 3-4 grupper forud for lektionen (kald dem f.eks. gruppe 1, 2, 3, og 4).
- Giv hvert gruppe-medlem et bogstav (f.eks. A, B, C, D, E – hvis der er fem personer i gruppen).
- Tildel hver gruppe et afsnit om megabyer fra www.faktalink.dk, og bed eleverne om at læse teksten og formulere spørgsmål til teksten hjemme som lektie.
- I klassen gangen efter sætter grupperne sig sammen først og diskuterer de spørgsmål, de formulerede hjemme som en del af deres lektie. Dernæst bedes alle med bogstavet A fra de forskellige grupper om at sætte sig sammen. Det samme gælder for elever med bogstavet B osv.
- Eleverne skal nu fortælle om deres tekst til hinanden og på den måde vidensdele.

Formål:

- At eleverne for indsigt i, hvordan urbaniseringen kommer til udtryk globalt set. Og at de bliver i stand til på kvalificeret vis at vurdere forskelle mellem urbanisering i Danmark og urbanisering på globalt plan.

Tidsforbrug:

- En lektion (og 5-10 minutter til gruppedannelse i lektionen før).

Det skal eleverne bruge:

- Faktalink.dk (søgeord: megabyer): www.skoda.emu.dk/skoda-cgi/faktalink/titelliste/megabyer/?searchterm=megabyer (kræver login)
- Worldmapper.org: www.worldmapper.org/display.php?selected=190

- Globalis.dk - Kort over befolkning i byområder: www.globalis.dk/Statistik/Befolkning-i-byomraader
- Atlas eller digitalt kort fx fra freeworldmaps.net: www.freeworldmaps.net/cities/top50/top50-cities-world.png

Det skal eleverne gøre:

I klassen eller hjemme som lektie / gruppearbejde:

- Læs et tildelt afsnit på faktalink.dk (se under tip til læreren).

I klassen / gruppearbejde:

- Diskutere spørgsmål (i gruppen) til teksten, som eleverne selv har formuleret som en del af deres lektie.
- Vidensdele den læste tekst med elever fra andre grupper herunder diskutere:
 - › Hvor i verden byerne vokser hurtigst og hvorfor (tag f.eks. afsæt i kortet fra worldmapper.org – figur 2).
 - › Om der er et mønster i, hvor man finder mange store byer i verden – og hvorfor? (tag f.eks. afsæt i figur 2, kort over befolkning i byområder, et fysisk atlas og/eller kortet fra freeworldmaps.net).
 - › Hvordan megabyer er opstået og opbygget.
 - › Hvilke problemstillinger der knytter sig til megabyer.
- Undersøge, hvilken by der er den største i verden målt på indbyggertal og målt på areal?
- Evt. lave en top fem liste over verdens største byer – med en kort beskrivelse af hver by.

Ekstraopgave – til de hurtige elever:

De hurtige elever kan evt. udvælge en megaby, som de undersøger nærmere i forhold til indbyggertal, opbygning, udvikling, slum, økonomi, beliggenhed etc., og som de præsenterer for resten af klassen.

Fig. 2. Hvordan ville verden se ud, hvis landområderne havde størrelse efter, hvor urbaniseringen er mest markant? Det er blot et ud af mange kort med et bredt varieret fokus, man kan hive ud af worldmapper.org. © Copyright Sasi Group (University of Sheffield) and Mark Newman (University of Michigan).

Studietur TIL SIERRA LEONE

Påsketuren til Sierra Leone i 2015 for Geografforbundets medlemmer er annonceret i GO 1 og på geografforbundet.dk.

Det bliver en spændende og alsidig tur med vekslende indhold og indkvartering. Det har været lidt besværligt at få beregnet en pris, da Sierra Leone er et land, hvor tingene ikke sker så hurtigt som i Danmark.

Prisen bliver ca. 26.000 kr. Tillæg for eneværelse 900 kr. Under opholdet i Masanga vil der være en lidt primitiv indkvartering. Til gengæld bor vi midt i regnskoven med tæt kontakt til den lokale befolkning.

Tilmelding på www.Geografforbundet.dk

Turansvarlig:

Lise Rosenberg

Tlf: 22 39 77 77

Mail: lr@geografforbundet.dk

Studiebesøg

DONG ENERGY

DONG Energy A/S er Danmarks største energiselskab. Det blev dannet ved en sammenlægning af seks danske energiselskaber: DONG, Elsam, Energi E2, Nesa, Københavns Energi og Frederiksberg Forsyning, i 2006.

DONG Energy er i dag en af Nordeuropas førende energikoncerner og beskæftiger omkring 6.500 medarbejdere. DONG Energy omsatte i 2012 for 67,2 mia. kr., og i samme år kom 15 % af DONG Energys elproduktion fra vindenergi. I januar 2014 meddeltes det, at GOLDMAN SACHS ville overtage 25 % af aktierne fra Staten.

Avedøreværket (2001) indvarslede en helt ny slags kraftværkbyggeri. Værket som monument er markant

både på grund af sin størrelse og udformning.

Rundvisningen: Vi begynder med en præsentation i deres auditorium. Dernæst følger rundvisningen, hvor I bl.a. ser kontrolrum, turbinesal, kedelhus og halmanlæg. Rundvisningen koncentrerer sig om deres multibrændselsanlæg Avedøre 2.

Vigtigt: Turen er ikke for gangbesværede, da vi skal gå en del på trapper under rundvisningen. Det er af sikkerhedsmæssige årsager vigtigt, at I har praktisk tøj (lange bukser) og lukkede, flade sko på. Hjelme med sikkerhedsbriller lånes af DONG. Begrænset deltagertal på max 25.

Vi mødes ved DONG (Support Øst) Avedøreværket, Hammerholmen 50, 2650 Hvidovre:

Torsdag den 7. august 2014

Kl.: 10.00-12.00

Tilmelding på www.geografforbundet.dk

Turansvarlig:

Nikolaj Bunniss

Tlf: 5353 9335,

Mail: ncb@geografforbundet.dk

THE URBAN TURN: Cities, talent and knowledge in Denmark. H. K. Hansen og L. Winther, 2012. - 148s. i sort/hvid. Sprog: engelsk. - 199,95 kr. Aarhus University Press. A

THE URBAN TURN: Cities, talent, and knowledge in Denmark handler i essensen om den præsente transformation af det danske samfund. Denne transformation har blandt andet medført en genkomst af de største danske byområder som vækstmotor og drivkraft for national udvikling.

Bogen bygger primært på forfatternes forskning gennem de seneste ti år og indrammer forskning i en større samfundsmæssig kontekst. Dette gør forskningen mere tilgængelig, da denne, i form af videnskabelige artikler, uden bredere kontekst kan fremstå løsrivet og utilgængelig for et bredere publikum.

Bogen er bygget op med et introduktionskapitel, et kapitel indeholdende rammerne for forfatternes forskning, og fire kapitler med bogens vigtigste budskaber. Forfatterne behandler to hovedtemaer: udviklingen af storbyregioner i Danmark og fremkomsten af service og vidensøkonomien. De to temaer behandles med vægt på talenter, erhvervsstruktur og lokaliseringsskemaer i storbyområder, hvor Storkøbenhavn bruges som eksempel.

Et af de interessante fund, der tages op i bogen omhandler fordelingen af talenter i Danmark, og hvordan talent kan være medforklarende årsag til erhvervslokalisering og vækst. I kapitel 4 påvises en generel opkvalificering af arbejdskraften i perioden 1993-2006, men også store geografiske udsving i niveauet af talent i arbejdsstyrken. En udvikling, hvor storbyområderne løber fra resten af landet. Herpå analyserer forfatterne, hvordan uddannelsesniveau er en medforklarende årsag til erhvervslokalisering og erhvervsvækst. Som eksempel fremdrages lokalisering af forskellige erhvervstyper i Storkøbenhavns transportkorridorer. Hansen og Winther viser, hvordan vækst i korridorerne er sammenhængende med niveauet af talent i korridorerne. Her dokumenteres en forstærkelse af den rumlige arbejdsdeling og en udbygning af de regionale forskelle.

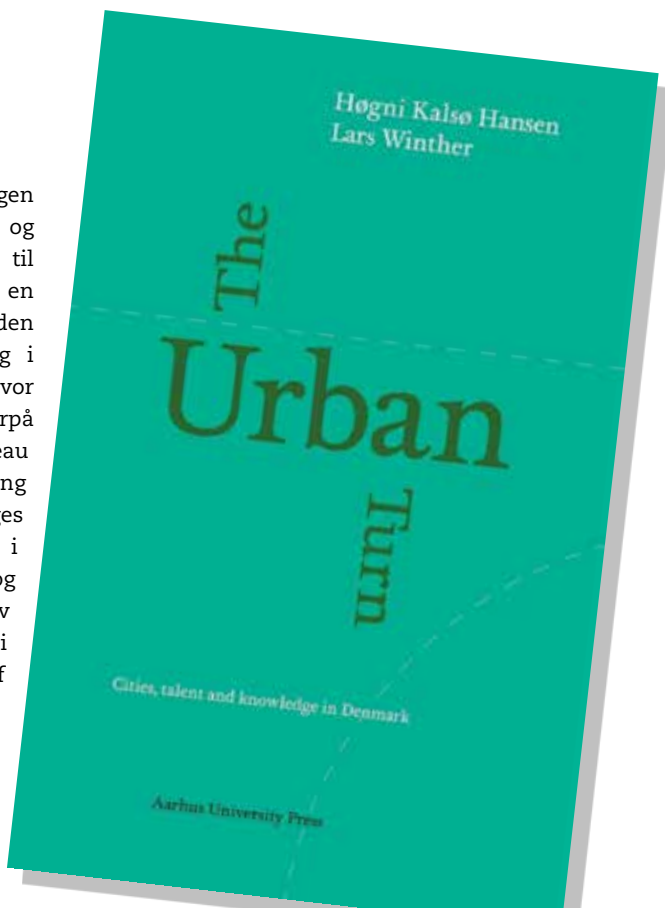
En analyse og sammenhæng jeg finder særdeles relevant i forhold til diskussioner om regional udvikling og regionale potentialer, både indenfor

specifikke regioner og i et bredere nationalt perspektiv.

THE URBAN TURN er både i indhold og sprog (engelsk) på akademisk niveau. Det høje faglige niveau betyder, at bogen primært henvender sig til læsere med en akademisk baggrund eller et indgående kendskab til den generelle samfundsmæssige udvikling. Derfor vil bogen primært blive brugt som videnskabelig reference og til undervisningen på universitetsniveau. Forhåbentligt vil praktikere, planlæggere og samfundsorienterede undervisere i gymnasieskolen, på trods af dette, tage udfordringen op og benytte bogen til baggrund og inspiration.

Jeg vil anbefale THE URBAN TURN til læsere med interesse for samfundsforskning og de grundlæggende samfundsmæssige ændringer, der kendetegner vores samfund i disse år.

Kalle Emil Holst Hansen
Cand.scient
Ph.d.-studerende, geografi

Sig'natur 4 – Elevbog.
P. Jepsen og I. Toldbod,
Alinea, 2013. – 88s.
ill. i farver. – xx kr.
(Sig'natur)F

Elevbogen Sig'natur 4 er en natur/teknik bog, der henvender sig til 4. klasse. Mit første indtryk af bogen er, at den er rodet, fordi der sker rigtig meget på siderne i form af kasser, tegninger, billeder, tekst og spørgsmål. Men det er kun lige til, man får læst de første sider om, hvordan man skal læse bogen. Her får eleverne præsenteret bogens særlige kendetegn f.eks. kasserne "du skal lære" øverst i venstre hjørne, "du har lært" nederst i højre hjørne og de grønne bobler, som henviser til online aktiviteterne. Det er suverænt godt at målene er synliggjort og kan findes samme sted bogen igennem.

Bogen består af otte kapitler med relevante og spændende emner. Hvert kapitel består af: en intro, tre kurser og en opsamling. Gentagelsen i kapitlerne virker rigtig godt og overskuelig. Eleverne lærer at navigere på siderne og ved, hvor de f.eks. kan finde målene for emnet eller aktiviteterne.

Introen består af en lille boks, som fortæller hvad kapitlet handler om, en tegning, en kort præsentationstekst, en aktivitetsboble og et spørgsmål. Man kan også læse den gode historie, som kan være et brev, en filmanmeldelse, et interview eller en personlig beretning; den kan åbne for elevernes egen erfaringer eller undring over emnet. Det er rigtig godt, at introen består af en tegning og ikke et fotografi, for det giver eleverne mulighed for meddigtning. Emnets hovedspørgsmål f.eks. (s. 6) "Hvorfor kan vi ikke undvære vand" giver eleverne mulighed for at opstille en hypotese, som de så kan evaluere på efter at have arbejdet med kurserne og ved opsamlingen af emnet.

Hvert kursus består af to sider, hvor den faglige tekst står i felter og er delt op i små afsnit med tilhørende overskrift, hvilket gør det let at orientere sig. De faglige ord som eleverne lærer f.eks. i kurset om vand i tre former (s. 8) "det usynlige kalder vi for vanddamp" er kun skrevet i teksten, og er på ingen måde fremhævet som et nøgleord. Jeg kan godt savne, at der i bogen ikke er en opsamling af nøgleorde-

ne, hvor eleverne hurtigt kunne læse og genopfriske dem. Det er et stort plus at teksten henvender sig til læseren f.eks. (s. 12) "din krop indeholder masser af vand..." det gør eleverne til medspillere og vækker deres nysgerrighed på at lære mere om sig selv og deres omverden.

Opsamlingen virker som en evaluering. I øverste venstre hjørne er en boks, hvor der står "du skal vise" her står der en opsummering af kursernes mål. Desuden er der en hel masse billeder og spørgsmål, som eleverne kan tale ud fra og vise, at de har lært, det de skulle. Der er også en aktivitetsboble, men da jeg ikke har adgang til www.sig-natur.dk, kan jeg desværre ikke vurdere indholdet af dem.

Der er ikke sparet på farverne i bogen. Hvert kapitel har fået sin farve, som er gennemgående fra intro til opsamling. Alle aktivitetsbobler er grønne med fodspor over, og alle faktabokse er grå. Bogen har som sagt en masse illustrationer, både i form af billeder, tegninger og vandmærker, hvilket nærmest gør den levende. Men endnu bedre er, at der er tekstbilleder til alle billeder, så læseren ikke er i tvivl om, hvorfor billedet er der og hvad det vil fortælle.

Selvom elevbogens aktiviteter kun findes online, synes jeg godt, at man kan arbejde med elevbogens emner uden og så være en kreativ natur/teknik lærer, der finder på aktiviteter som passer til bogens aktivitetsoverskrifter.

Simona La Fata,
Linjefag i Natur/teknik og Geografi

Sig'natur 4 – Lærervejledning. P. Jepsen, I. Toldbod og P. Buskov. Alinea, 2013. – 86s. ill. i farver. – xx kr. (Sig'natur) F

Lærervejledningen er ligeså indbydende som elevbogen, og er ligeledes fyldt med farver og illustrationer. Den er inddelt i et generelt kapitel, et kapitel om hvordan man arbejder med undervisningssystemet og derefter en kapitelvejledning.

I generelt om Sig'natur kan man læse om tankerne bag systemet Sig'natur. Undervisningssystemet er tiltænkt at dække natur/teknik undervisningen 1.-6. kl. og de tre naturfag i overbygningen, dette for at skabe en synlig progression i stoffet. Systemet er derfor bygget op på samme måde på hvert klasse-trin: 8 kapitler, som indeholder intro, kurser og opsamling. It og elevbogen er tiltænkt at supplere hinanden.

Alle elevaktiviteter findes derfor kun på Sig-natur.dk. Det er i teorien godt tænkt, at det hele skal ligge elektronisk, så eleverne kan uploade, gemme og dele billeder og filer. Det er godt tænkt, at eleverne bare gemmer deres opgavesvar fra 1-9 kl., så de kan se progressionen, men i praksis er det tidskrævende, bl.a. fordi ikke alle skoler har de tiltænkte ressourcer som interaktive white boards eller computere.

Kapitlet, arbejdet med Sig'natur, er virkelig godt. Der er ikke kun brugt ord til at beskrive, hvordan siderne er opstillet, men det er faktisk blevet visualiseret med en enkel grafisk fremstilling. Det giver læreren et overblik over, hvordan man læser siderne i elevbogen og f.eks. hvordan intro-tegningen eller den gode historie kan anvendes. Det lyder banalt at sige "hvordan man læser siderne", men ikke desto mindre er det første indtryk af elevbogen - at den er uoverskuelig, så dette overblik giver læreren samme intro til bogen, som eleverne får i elevbogens "sådan læser du bogen".

I kapitelvejledningen finder man formålet med

emnet, progression, den faglige baggrund, faglige ord, ideer til organiseringen af undervisningen, materialer man skal anvende og beskrivelser, der knytter sig til de pågældende sider i elevbogen. Der er også en kort beskrivelse med formålet af de aktiviteter, der er medtænkt eleverne skal udføre. Men da systemet i høj grad lægger op til, at eleverne og læreren skal anvende it i undervisningen, er der ingen kopisider eller sider, der viser de elevopgaver, som findes elektronisk, hvilket jeg synes er ærgerligt.

Undervisningsmaterialet Sig'natur er udarbejdet med henblik på at opfylde trinmålene for 4.klasse i fælles mål 2009.

Simona La Fata,
Linjefag i Natur/teknik og Geografi

Her er din styrelse

Jeanne Grage

Formand
Lærer, Hillerød
jg@geografforbundet.dk

Ditte Marie Pagaard

Næstformand
Lektor, N.Zahles
Seminarium
dmp@geografforbundet.dk

Jens Korsbæk Jensen

Kasserer
Lektor, kvuc
jkj@geografforbundet.dk

Lise Rosenberg

Formand for Kursus-
udvalget
Overlærer, Albertslund
lr@geografforbundet.dk

Henning Lehmann

Formand for Fagudvalget
Lærer
hl@geografforbundet.dk

**Pernille Skov
Sørensen**

Forlagsbestyrelsen
Lærer, Maribo
pss@geografforbundet.dk

**Erik Sjerslev
Rasmussen**

Formand for Forlags-
bestyrelsen
cand.pæd. geografi
esr@geografforbundet.dk

**Nikolaj Charles
Bunniss**

Fagudvalget, Webmaster
Lærer
ncb@geografforbundet.dk

**Christina Gellert
Kürstein**

Fagudvalget
Stud.cand.pæd. i pæda-
gogisk psykologi
ck@geografforbundet.dk

**Jonas Straarup
Christensen**

Fagudvalget
Lærerstuderende, Univer-
sity College Nordjylland
jsc@geografforbundet.dk

Mette Starch Truelsen

Kursusudvalget, kontakt
til redaktionen
Cand.scient geografi
Fuldmægtig Geodata-
styrelsen
mst@geografforbundet.dk

**Trine Overgaard
Laursen**

Kursusudvalget
Lærer, København
tol@geografforbundet.dk

Susanne Rasmussen

Kursusudvalget
Lærer Århus
sur@geografforbundet.dk

**Brynjolfur
Thorvardsson**

Kursusudvalget
ansat v Care Solutions
bt@geografforbundet.dk

Stine Post Hansen

1. suppleant
Lærer Frederikssund
sph@geografforbundet.dk

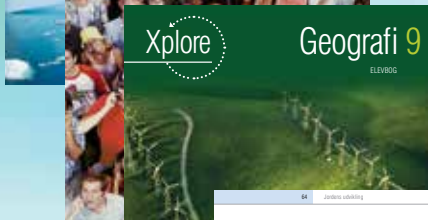
Annette Knudsen

2. suppleant
Lærer Silkeborg
ak@geografforbundet.dk

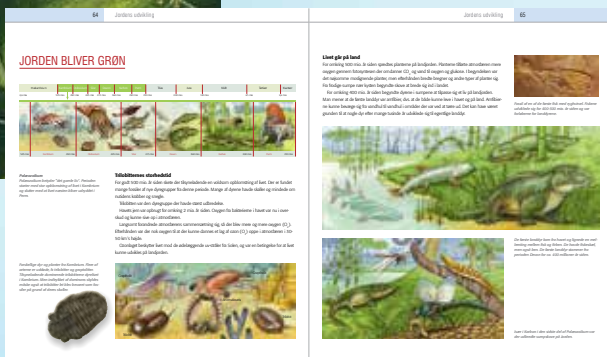
På opdagelse med Xplore

**GO Forlags nye system til
geografi i 7.-9. klasse er helt
komplet.**

Med *Xplore Geografi* kan du lade
dine elever gå på opdagelse med
et naturfagssystem, der sikrer pro-
gression og sammenhæng.
Systemet består af elevbøger,
elevhæfter, lærerhåndbøger,
e-bøger og de digitale lære-
midler *iXplore Geografi*.

Bestil
gennemsyns-
eksemplarer på
www.goforlag.dk

“Xplore. Alene ordet smager af nysgerrighed.”

“Alle emner bliver grundigt forklaret, hvilket tjener bogen til ære. Den
spredt sig ikke over for meget. Men det bedste ved bogen er helt
klart elevhæftet. Det forener teori og praksis. Først læses et par sider
eller et kapitel i bogen for derefter at blive undersøgt eller forsøgt i
virkeligheden.”

Bo Jensen / Folkeskolen